

slovensko
sociološko
društvo

SOCIOLOŠKA IMAGINACIJA KOT POTENCIAL DRUŽBENIH SPREMENB V 21. STOLETJU

Charles Wright Mills

ZBORNIK
POVZETKOV

SLOVENSKO SOCIOLOŠKO SREČANJE 2017

28. - 30. SEPTEMBER 2017, HOTEL ŠPORT, OTOČEC

Izdajatelj:

Slovensko sociološko društvo
Kardeljeva ploščad 5,1000 Ljubljana

Uredili:

Miroljub Ignjatović

Oblikovanje in prelom:

Polona Mesec Kurdija

Prva e-izdaja

Publikacija je dostopna tudi na elektronskem naslovu:

URL: <https://www.sociolosko-drustvo.si/wp-content/uploads/2017/04/Zbornik-2017.pdf>

Računalniški datotečni format: pdf

Datum objave: 16.10.2017

Ljubljana, 2017

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID=292122368
ISBN 978-961-94302-0-0 (pdf)

SOCIOLOŠKA IMAGINACIJA KOT POTENCIAL DRUŽBENIH SPREMOMB V 21. STOLETJU

SLOVENSKO SOCIOLOŠKO SREČANJE 2017
OTOČEC, 28. – 30. SEPTEMBER 2017

Lani je minilo 100 let od rojstva ameriškega sociologa Charlesa Wrighta Millsa, dolgoletnega profesorja sociologije na Univerzi Columbia v New Yorku. Millsova dela so bila po njegovi prezgodnji smrti leta 1962 navdih radikalnim družbenim gibanjem v ZDA v šestdesetih letih in generacijam sociologin in sociologov po celem svetu. Letos bo v slovenščino prevedeno Millsovo najbolj odmevno delo – Sociološka imaginacija – ki je v izvirniku izšlo leta 1959. Mednarodno sociološko združenje je to knjigo proglasilo za drugo najbolj odmevno sociološko delo dvajsetega stoletja (na prvem mestu je Weber z Ekonomijo in družbo).

Mills s sociološko imaginacijo opisuje način vpogleda v življenje in družbo, ki ga lahko ponudi zgolj sociologija. Sociološka imaginacija je analiza, ki združuje osebno izkušnjo ter širše družbene strukture in razmerja v konkretnem zgodovinskem kontekstu. Povezovanje mikro in makro ravni omogoča, meni Mills, prevajanje in razumevanje osebnih težav kot odseva širših družbenih problemov. Zato ni presenetljivo, da je Mills sociologijo razumel kot inherentno politično delovanje, ki bi moralo prispevati k demokratičnim in progresivnim procesom. Razumel jo je kot disciplino, ki, kot piše Rose Goldsen, ponuja koncepte in veščine za razkrivanje in odzivanje na družbene nepravilnosti.

»Radikalen nomad«, kot je Millsa označil Tom Hayden, se je v svojem času spopadal z glavnim tokom v sociološki skupnosti in v ameriški družbi. Z neustavljivo energijo, glasno strastjo, nebrzdano ambicijo razumeti svet in prispevati k njegovi spremembi je odstopal od številnih norm znanstvenega delovanja in meščanskega življenja, skozi katerega se je vihtel. Danes je Mills priznan kot eden najpomembnejših sociologov in javnih intelektualcev 20. stoletja. Vprašanje pa je, ali je Millsova drzna definicija namena sociologije že sprejeta v glavnem toku sociologije ali pa ostaja radikalna tudi v 21. stoletju.

Kakšno vlogo ima sociološka imaginacija v post-resničnostnem svetu, ko dejstva nadomeščajo »alternativna dejstva«? V času, ko populizmi uspevajo na zanetih politikah strahu? Kako uspešna je sociologija pri beleženju težav posameznikov in posameznice in njihovem prevajanju v strukturne kontekste družbenih problemov? Slednje je, pravi Mills, nujno ne zgolj zato, ker sociologija na ta način lahko meri svobodo, pač pa zato, ker bi to svobodo morala tudi spodbujati. V globaliziranem svetu, urejenem po neoliberalnih navodilih tekmovanja individualiziranih akterjev, v katerem posamezniki in posameznice prenašajo tveganja in trpijo posledice slabega delovanja ekonomskega in političnega sistema, je to še bolj nujno kot v času, v katerem je deloval Mills.

Millsovo razpravo in povabilo k sociološki imaginaciji lahko razumemo kot poziv k javni, pogumni in angažirani sociologiji, ki naj bi spodbujala družbene spremembe in

demokratske procese. Podobno je vlogo sociologije na svojem ljubljanskem predavanju leta 2011 na Filozofski fakulteti UL opisal tudi Zygmunt Bauman, ki se je poslovil letos januarja in mu bomo na letošnjem sociološkem srečanju posvetili posebni panel. Dejal je, da je vloga sociologije v »tekočem času« v tem, da postane znanost svobode, da »od-seznanja« znano (tj. da razkriva populistične maske) in seznanja z neznanim ter pomaga ljudem odkrivati dokso.

PROGRAM

SLOVENSKEGA SOCIOLOŠKEGA SREČANJA 2017

SOCIOLOŠKA IMAGINACIJA KOT POTENCIAL DRUŽBENIH SPREMENB V 21. STOLETJU

ČETRTEK, 28. 09. 2017

15.00 – 15.30: Registracija

15.30 – 16.30

Dobrodošlica na gradu Otočec

(Pozdravni nagovori: Aleksandra Kanjuo Mrčela, predsednica SSD, Boris Dular, direktor Kadrovskega sektorja, Krka, Gregor Macedoni, župan Novega mesta)

Glasbeni utrinki – Glasbena šola Marjana Kozine, Novo mesto

16.30 – 16.40 Odmor

16.40 -17.40 *Velika dvorana*

PLENARNO PREDAVANJE:

A WORLD WITHOUT PASSPORTS: C. WRIGHT MILLS

John Summers, President and Editorial Director of Lingua Franca Media, USA

17.40 – 17.45 Odmor

17.45 – 18.30 *Velika dvorana*

SOCIOLOŠKA IMAGINACIJA C. W. MILLSA, predstavitev prevoda knjige

Sodelujejo: Polona Mesec, Maca Jogan, Aleksandra Kanjuo Mrčela

Moderira: Samo Uhan

19.15 – 20.00 *Velika dvorana*

Podelitev nagrad Slovenskega sociološkega društva 2017

20.00 Slavnostna večerja

PETEK, 29. 09. 2017

Od 8.30 dalje: Registracija

9.00 – 10.30 *Velika dvorana*

OKROGLA MIZA: RETROTOPIJA - HOMAGE ZYGMUNTU BAUMANU

Sodelujejo: Tanja Rener, Ksenija Vidmar Horvat, Zoran Kanduč, Marko Hočevar

Moderira: Aleksandra Kanjuo Mrčela

10.30 - 10.45 Odmor

10.45 – 12.15 *Velika dvorana*

RELIGIOLOŠKA SEKCIJA: S SOCIOLOŠKO IMAGINACIJO
PROTI KULTURI STRAHU PRED ISLAMOM

Sodelujejo: Aleš Črnič, Primož Šterbenc, Anja Zalta, Marjan Smrke

Moderira: Aleš Črnič

Mala dvorana

ODPRTA SEKCIJA: INTIMNI ŽIVLJENJSKI STILI ŠTUDENTOV
IN ŠTUDENTK V SLOVENIJI

Sodelujejo: Tina Kogovšek, Ivan Bernik, Roman Kuhar, Alenka Švab

Moderira: Tina Kogovšek

12.15 – 12.20 Odmor

12.20 – 13.50 *Velika dvorana*

OKROGLA MIZA: ZNANSTVENA ODLIČNOST IN REVIJALNI TISK

Vabljene govorke in govorci: Slavko Splichal urednik revije Javnost-The Public, Slavko Gaber, urednik CEPS Journal, Andreja Vezovnik, urednica revije Družboslovne razprave, Vera Grebenc, urednica revije Socialno delo, Anton Grizold, urednik Teorije in prakse, Vanesa Matjac, urednica Ars et Humanitas, Mitja Velikonja, urednik ČKZ, József Györkös, direktor ARRS

Moderira: Milica Antić Gaber

Mala dvorana

PROSTORSKA SEKCIJA: TRAJNOSTNOST IN FLUIDNOST V PROSTORU

Sodelujejo: Samo Pavlin, Marjan Hočevar, Simona Zavratnik, Primož Medved, Ana Kreč

Moderira: Marjan Hočevar

Razpravljalca: Zdravko Mlinar, Pavel Gantar

13.50 – 15.00 Odmor za kosilo

15.00 – 16.30 *Velika dvorana*

ŠTUDENTSKA SEKCIJA: KRITIČNO O ŠTUDIJU SOCIOLOGIJE

Sodelujejo: Hajdeja Iglíč, Sergeja Masten, Gaber Aleš, Rastko Močnik

Moderira: Igor Jurekovič

16.30 – 16.45 Odmor

16.45 – 18.15 *Velika dvorana*

OKROGLA MIZA: SOCIOLOGIJA – POKLIC ALI POKLICANOST

Sodelujejo: Gaja Breclj, Boris Dular, Judita Ledič, Jelena Aščič

Moderira: Jelena Aleksić

Mala dvorana

OKROGLA MIZA (PEDAGOŠKA SEKCIJA): SOCIOLOŠKA IMAGINACIJA
IN POUČEVANJE SOCIOLOGIJE

Sodelujejo: Milica Antić Gaber, Ksenija Domiter Protner, Patricija Frlež,
Blanka Pokeršnik, Tanja Popit
Moderira: Matjaž Poljanšek

18.15 – 18.30 Odmor

18.30 – 20.00 *Velika dvorana*

SEKCIJA ZA ŠTUDIJE VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

Sodelujejo: Andreja Vezovnik, Tanja Kamin, Otto Gerdina, Alenka Švab,
Roman Kuhar, Jana Javornik
Moderira: Simona Zavratnik

Mala dvorana

**RELIGIOLOŠKA SEKCIJA: THOMAS (TOMAŽ) LUCKMANN OB 90 LETNICI
ROJSTVA IN 50 LET PO IZIDU NEVIDNE RELIGIJE**

Sodelujejo: Vinko Potočnik, Igor Bahovec
Moderira: Aleš Črnič

20.30 Večerja

SOBOTA, 30. 09. 2017

Od 8.30 dalje: Registracija

9.00 – 10.30 *Velika dvorana*

OKROGLA MIZA: KAKŠNA SOCIOLOGIJA ZA KAKŠNO DRUŽBO?

Sodelujejo: Aleš Črnič, Breda Luthar, Franc Mali, Rastko Močnik, Klemen Ploštajner,
Barbara Kobal Tomc
Moderira: Pavel Gantar

Mala dvorana

SEKCIJA ZA VPRAŠANJA DRUŽBENE BLAGINJE

Sodelujejo: Urban Boljka, Tatjana Rakar, Maša Filipovič Hrast, Tamara Narat,
Valentina Hlebec, Andrej Kohont, Lea Lebar
Moderira: Maša Filipovič Hrast

10.30 – 10.45 Odmor

10.45 – 12.15 *Velika dvorana*

**SEKCIJA EKONOMIJA IN DRUŽBA: DELO PO KRIZI –
MEDNARODNI PRIMERJALNI VIDIK**

Sodelujejo: Miroljub Ignjatović, Aleksandra Kanjuo Mrčela, Miroslav Stanojević,
Jožica Čehovin Zajc, Dana Mesner Andolšek, Janez Štebe, Nevenka Černigoj Sadar
Moderira: Miroslav Stanojević

Mala dvorana

METODOLOŠKA SEKCIJA

Sodelujejo: Katja Lozar Manfreda, Chiara Respi, Gregor Čehovin, Vasja Vehovar, Živa Broder, Rebeka Falle, Samo Uhan, Mitja Hafner Fink, Tibor Rutar

Moderira: Mitja Hafner Fink

12.15 – 12.30 Odmor

12.30 – 14.00 *Velika dvorana*

SEKCIJA SPOL IN DRUŽBA

Sodelujejo: Otto Gerdina, Katja Mihurko Poniž, Maca Jogan, Sonja Bezjak, Katarina Majerhold

Moderirata: Milica Antić Gaber in Maca Jogan

Mala dvorana

SEKCIJA ZA SOCIOLOGIJO ZNANOSTI: ZNANSTVENA IMAGINACIJA – NJENE DRUŽBENE PREDPOSTAVKE IN POSLEDICE

Sodelujejo: Zdravko Mlinar, Jan Makarovič, Igor Pribac, Olga Markič, Ana Hafner, Franc Mali, Krešimir Žažar

Moderira: Franc Mali

PLENARNO PREDAVANJE: A WORLD WITHOUT PASSPORTS: C. WRIGHT MILLS

JOHN SUMMERS,

President and Editorial Director of Lingua Franca Media, USA

john@johnsummers.net

When C. Wright Mills died in August 1962, age 45, he left behind his parents, a sister, a widow, three children, two ex-wives, most of his teachers, hundreds of friends and enemies, and a global public larger than any American sociologist in history. The week before Mills's heart attack, his publisher printed 56,000 more copies of *The Causes of World War Three*, his bestselling antiwar pamphlet. *The Marxists*, published the week after his death, sold briskly to college students in the rich countries. *Listen, Yankee: the Revolution in Cuba*, sold out in Angola, Ethiopia, Haiti, and Laos. *White Collar*, *The Power Elite*, and *The Sociological Imagination* went around the world from Mexico City to Tokyo. Yet Mills's legacy was "no secure possession," as his friend Hans Gerth observed during a raucous commemorative meeting at Columbia University. Mills's academic colleagues there and elsewhere joined his longstanding political allies in regarding his recent writings with dismay and bewilderment. The arc of his biography is still dominated by accusations of personal and intellectual decline in the years before his untimely death.

This paper chronicles Mills's life and work in and after 1956, when he went to Europe for the first time, and argues that only a wide-angled, international framework can take the full measure of his legacy. Through his travels in these few short years to Austria, Brazil, Britain, Canada, Cuba, Denmark, Mexico, Poland, Yugoslavia and the Soviet Union, Mills widened the cracks in the post-1956 world order. A stranger in his own land, Mills created a social network abroad, and turned himself into a global public intellectual. In 1968, a classified report by the Central Intelligence Agency, "Restless Youth," identified him (along with Herbert Marcuse and Frantz Fanon) as one of the three inspirations of the international student movement, even though Mills had been dead for six years by then. Today, as the 50th anniversary of 1968 approaches, populist nationalism in the West orders up travel bans, border walls, and cultural boycotts. History seems to be spinning in reverse. Mills's imagination of "a world without passports," a standing challenge to provincialism, offers the terms of engagement in another new beginning.

SOCIOLOŠKA IMAGINACIJA C. W. MILLSA

Moderira: SAMO UHAN

Čeprav slovenski prevod Millsovega dela *Sociološka imaginacija* prihaja z več-desetletno zamudo, nas ta podatek ne sme zavesti in napeljati na misel, da z našim prevodom zgolj krpamo vrzeli v naboru socioloških klasikov, ki v slovenskem jeziku še niso dosegljivi, četudi sodijo med temeljna sociološka dela. Pravi motiv za odločitev za prevod je aktualnost Millsovega dela, ki tudi po več kot petinpetdesetih letih avtorjeve smrti ne ostaja brez teoretične, niti praktične relevantnosti. Razloge za to lahko najdemo v značilnosti Millsovega pristopa pri obravnavi ključnih družboslovnih vprašanj.

Najprej lahko omenimo Millsovo vztrajno ukvarjanje s kompleksnimi družbenimi pojavi brez nepotrebne in sterilne drobnjekarstva, tako značilnega za nekatere njegove sodobnike. Mills s svojim pristopom razvija ‚politični temperament‘, ki ga namesto v politiki uveljavlja v sociologiji. Na ta način se loteva aktualnih in perečih vprašanj, ki praviloma delijo javnost, do katerih pa Mills zavzema jasna stališča in hkrati ponuja konkretne rešitve.

Druge bistvena značilnost Millsovega sociološkega dela je njegova zadržanost do ukvarjanja s splošnimi sociološkimi zakoni, ki naj bi veljali za vse družbe in epohe in s katerimi se je ukvarjala ambiciozna teoretična sociologija začenši s Comtom, Spencerjem pa vse do Parsonsa in Gurviticha. Mills svojo skorajda averzijo do ‚super‘ teoretikov izrazi z odločnim prepričanjem, da gre pri tovrstnih teorijah bolj ali manj za prazne špekulacije. Sam zagovarja sociologijo kot empirično znanost, ki se ukvarja s preučevanje konkretnih, ‚zgodovinskih‘ družb.

Prav zanimanje za zgodovino je naslednja značilnost njegovega dela. Mills je prepričan, da naloga sociologa ni zgolj opisovanje trenutnega stanja pojavov, temveč njihova razlaga v zgodovinski perspektivi. Zgodovinske ‚reference‘ dajejo sociologiji nujno potrebno razvojno dimenzijo pri analizi družbenih vprašanj.

Takšen pristop Millsu omogoča, da vprašanja s katerimi se ukvarja osmisli in jim hkrati pripiše pomen za običajne ljudi. Slednje, skupaj s prej omenjenim političnim temperamentom, predstavlja temelj Millsove družbene kritike. Mills ne skriva političnih stališč in jih dosledno vpleta v delo angažiranega, empiričnega sociologa.

Millsovo delo karakterizira izreden dar opazovanja, borbenost pri zagovarjanju stališč ter smisel za razumevanje in opisovanje zapletenih pojavov na način, kot so to počeli literarni klasiki. Njegova dela se berejo kot najboljši romani in v tem pogledu nas ne preseneča njegova fascinacija z Balzacom, ki ga navdihuje z močnim, realističnim slogom pri obravnavi zapletenih družbenih vprašanj.

Četudi se zavedamo, da je vsak, še tako dober prevod, lahko le približek originalu, upamo, da nam je s slovenskim prevodom Millsove Sociološke imaginacije uspelo priklicati vsaj slutnjo pravega Millsovega borbenega duha in podoba človeka, ki se je s sociologijo ukvarjal iz globoke želje in potrebe pomagati ljudem.

OKROGLA MIZA: RETROTOPIJA - HOMAGE ZYGMUNTU BAUMANU

Moderira: ALEKSANDRA KANJUO MRČELA

Sodelujejo: TANJA RENER, KSENIJA VIDMAR HORVAT,
ZORAN KANDUČ, MARKO HOČEVAR

Na okrogli mizi bomo predstavili Baumanovo Retrotopijo (2017), delo, ki opiše neprijeten položaj, v katerem smo danes, ko smo zgubili zaupanje v utopije, katere so se v preteklosti zdele možne v lepši prihodnosti, a nismo zgubili hrepenenja po mešanici svobode in identifikacije z drugimi. V strahu pred prihodnostjo, ki se je po Baumanu »od naravnega prostora upanja spremenila v prostor nočnih mor« se zatekamo v »retrotopije – vizije umeščene v zgubljeni/ukradeni/zapuščeni ampak nemrtvi preteklosti, namesto vezanih na ne še rojeno in zato neobstoječo prihodnost«. Bauman kritično analizo negotove, nevarne in konfuzne sedanjosti in v preteklost obrnjenih rešitev zaključi z v prihodnost obrnjenim iskanjem možnosti spremembe. V času, za katerega je značilna »velika vrzel med tem, kar bi bilo potrebno narediti in tem, kaj se lahko naredi; med tem, kaj se zgodi in kaj je zaželeno; med velikostjo problemov, pred katerimi je človeštvo in dometom in zmogljivostmi orodij, ki so na voljo za njihovo reševanje«, Bauman poziva k še nerealiziranem načinu družbenega povezovanja – povezovanja brez ločevanja.

Na okrogli mizi bomo spregovorili o možnostih realizacije Baumanove zadnje utopije - integracije celotnega človeštva, za katero je sam menil, da bo dolg, zahteven in ne nujno uspešen proces, ampak po njegovem je to poskus reševanja človeštva, ki je brez alternative.

RELIGIOLOŠKA SEKCIJA: S SOCIOLOŠKO IMAGINACIJO PROTI KULTURI STRAHU PRED ISLAMOM

Moderira: ALEŠ ČRNIČ

Sodelujejo: ALEŠ ČRNIČ, PRIMOŽ ŠTERBENC, ANJA ZALTA, MARJAN SMRKE

ALEŠ ČRNIČ, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
ales.crnica@fdv.uni-lj.si

PROTI SODOBNI KULTURI STRAHU PRED ISLAMOM

Iskanje učinkovitih odgovorov na hude medkulturne in medreligijske zagate, v katerih smo se znašli na Zahodu, ni mogoče brez sociološke imaginacije, kot jo je razumel C. W. Mills. Strah pred begunci in migranti, ki je v zadnjih letih preplaval Evropo, poudarja grožnjo, ki jo sodobni evropski kulturi pomeni domnevno radikalno drugačna islamska. Korenine teh na novo zbujenih sentimentov segajo skoraj tisočletje nazaj, do križarskih vojn, na Slovenskem pa se vse do danes napajajo predvsem s spomini na turške vpade. Prispevek ob osvetlitvi nespornih krščanskih virov evropske kulture opozori še na druge vplive, brez katerih je danes ne bi bilo: predvsem na predhodno grško-rimsko antiko in poznejše renesanso, humanizem in razsvetljenstvo. Tako zariše obrise sodobne evropske in zahodne kulture, ki nikakor ni ekskluzivno krščanska, temveč je zanjo značilna predvsem sekularnost, ki šele omogoča religijsko svobodo tudi nekrščanskim, alternativnim in »neavtohtonim« religijam. Pri tem avtor poudarja, da bi med zadnje le težko šteli islam, ki je skozi stoletja pomembno prispeval k oblikovanju evropske kulture. Stari antagonizmi med evropsko krščansko in islamsko kulturo tako ne izvirajo iz njunih nepremostljivih razlik, temveč iz njunih sorodnosti – ali drugače: muslimanov se na Zahodu ne bojimo zato, ker so tako radikalno drugačni, temveč ker so nam presenetljivo podobni. Zaresna grožnja sodobni evropski in zahodni kulturi niso muslimanski migranti, temveč demagoško razpihovanje strahov pred domnevno islamsko grožnjo.

PRIMOŽ ŠTERBENC, Univerza na Primorskem, Fakulteta za management, Koper
primoz.sterbenc@guest.arnes.si

PRISPEVEK ISLAMSKE CIVILIZACIJE K RAZVOJU EVROPE (ZAHODA)

Ob naraščajočih islamofobiji in protiislamskem diskurzu ter krepitvi desničarskih skupin, ki grobo napadajo islam, hkrati pa vse večjem uveljavljanju stališča, da so begunci iz muslimanskega sveta nekakšni „barbari“, ki želijo uzurpirati „naš“ svet, je nujno treba poudarjati prispevek islamske civilizacije k nastanku moderne Evrope in Zahoda. Islamska

civilizacija je namreč na podlagi svoje velike afinitete do znanja ter nekaterih specifičnih družbenih procesov med 8. in 14. stoletjem prevzela klasično grško zapuščino na področjih astronomije, matematike, medicine in filozofije, jo z lastno znanstveno odličnostjo odločilno nadgradila, nato pa prek prevodov v latinščino omogočila njen ponovni prihod v latinsko Evropo. Na ta način je imela islamska civilizacija vlogo mostu med helensko preteklostjo in renesančno prihodnostjo. Treba je tudi spodbijati tezo, da je zaton islamske civilizacije povzročila sovražnost islama do racionalne misli, hkrati pa opozoriti na nosilce protiislamskega diskurza skozi zgodovino. Protiislamski diskurz so praviloma generirale skupine, ki so imele določene parcialne interese, vključno s humanističnimi intelektualci v renesančnem obdobju.

ANJA ZALTA, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana
anja.zalta@ff.uni-lj.si

RAZCEPI ZNOTRAJ UME IN IZZIVI ISLAMA V EVROPI

Osrednja nit prispevka bo predstaviti heterogene islamske poglede in osnovne razcepe znotraj muslimanske ume danes. Religiozne identitete niso samo posledice verskega idealizma, temveč so socialni, politični, ekonomski in kulturni konstrukti. Zaradi tega muslimanska identiteta ni predobstoječa, »fiksna« identiteta, temveč prehaja skozi nenehne in nenapovedljive spremembe glede na spreminjajoče se pogoje v času in prostoru, v odnosu z dinamiko posameznikovega in kolektivnega življenja ter v evolviranju socialnih in kulturnih kontekstov. Muslimanski odgovori na spremembe (tudi pritiske) se razlikujejo. Obstajajo razlike med odgovori starih generacij in tistimi, ki jih iščejo nove generacije muslimanov, tudi v Evropi. Analizirali bomo ideološke posledice teh sprememb, od apologetskega modernizma in liberalnih pogledov, ki jih zagovarjajo Fazlur Rahman, Bassam Tibi, Tariq Ramadan, Fikret Karčić in drugi, do islamskih „reform“ (salafizem), ki zagovarja utopični povratak k „fundamentom“, t.j. islamu prvih generacij.

MARJAN SMRKE, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
marjan.smrke@fdv.uni-lj.si

RELIGIJA IN DEMOGRAFIJA NA OGNJU SOCIOLOŠKE IMAGINACIJE

Napovedi demografov glede religije in migracij razvnemajo sociološko imaginacijo. Krepil se bo migracijski pritisk iz nerazvitega in pretežno religioznega sveta (zlasti islamskega) v razviti in manj religiozen oz. sekulariziran svet. Kakšna bo Evropa s stališča sociologije religije, če upoštevamo napovedi, ki merijo na leto 2050? V prispevku naprej predstavim tradiciji podcenjevanja in precenjevanja demografskega dejavnika v laični in sociološki obravnavi religij. Nato razčlenjujem pogoje in možnosti treh scenarijev, ki sledijo iz demografskih napovedi, socioloških spoznanj (teorij, empirije) in iz novejših evropskih odzivov na migracije

(domačijske reakcije vs. odprtost; radikalizem vs. prilagoditev). Scenarije povzemam kot (1.) optimističnega, po katerem bodo medreligijski odnosi in odnosi med vernimi in nevernimi potekali v okviru uveljavljenih in še izboljšanih pogojev sekularne družbe; (2.) pesimističnega, po katerem bodo religije pridobivale na družbeni veljavi, se projektno povezovala in posegale v obstoječi nabor človekovih pravic; (3.) katastrofičnega, po katerem bodo okrepljene religijske identitete širše instrumentalizirane kot vir stalnih družbenih konfliktov, vključujoč nasilje.

ODPRTA SEKCIJA: INTIMNI ŽIVLJENJSKI STILI ŠTUDENTOV IN ŠTUDENTK V SLOVENIJI

***Moderira:* TINA KOGOVSĚEK**

Sodelujejo: TINA KOGOVSĚEK, IVAN BERNIK, ROMAN KUCHAR,
ALENKA ŠVAB

TINA KOGOVSĚEK, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta in
Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
tina.kogovsek@fdv.uni-lj.si

OPIS METODOLOGIJE RAZISKAVE INTIMNI ŽIVLJENJSKI STILI ŠTUDENTOV IN ŠTUDENTK V SLOVENIJI

V sekciji bodo predstavljeni nekateri rezultati prve slovenske raziskave o intimnih življenjskih stilih študentov in študentk, ki bodo v kratkem objavljeni tudi v monografiji. V raziskavi smo izhajali iz dveh predpostavk. Prvič, da se v sferi intimnih življenjskih stilov v sodobnih kompleksnih družbah dogajajo postopne, a globoke spremembe, in drugič, da lahko obseg in potek teh sprememb empirično opazujemo prav na primeru intimnih življenjskih stilov študentov in študentk. Izhajajoč iz obstoječih študij intimnih življenjskih stilov študentov in študentk v Evropi (Johnson et al 1994; Bozon et al. 1996; Osmo 1995; Haavio-Manilla 2002; Schmidt et al 1998; 2000; 2006; Štulhofer et al. 2005) ter edine slovenske raziskave o seksualnih življenjskih stilih splošne populacije (Klavs, 2002), smo raziskovali, ali intimne življenjske stile slovenskih študentov in študentk, še posebej partnerstva ter seksualno vedenje, prav tako označujejo naraščajoča individualizacija, diferenciacija, permisivnost in izginjajoče razlike med spoloma.

V tem prispevku bo predstavljena metodologija raziskave in opis vzorca. Podatki so bili zbrani med decembrom 2010 in marcem 2011 s spletno anketo na neverjetnostnem vzorcu 5578 študentov in študentk treh javnih univerz v Sloveniji.

IVAN BERNIK, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
ivan.bernik@fdv.uni-lj.si

HVALNICA MONOGAMNOSTI

Za sodobno spolnost v zahodnih in njim podobnih družbah je značilna visoka pestrost, vendar pa raziskave kažejo, da to ne velja za odnose med spolnimi partnerji. Večina spolnih aktivnosti namreč poteka v razmeroma stabilnih partnerskih odnosih. To potrjujejo tudi podatki iz raziskave intimnih življenjskih stilov, saj je serijska monogamnost prevladujoč način organiziranosti njihovega (heteroseksualnega) spolnega življenja. Zato bodo v prispevku predstavljene temeljne značilnosti spolne komunikacije v stabilnih partnerskih zvezah. Pri tem bo posebna pozornost namenjena usklajevanju spolnih interesov in razporeditvi moči v stabilnih partnerskih zvezah.

ROMAN KUCHAR, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana
roman.kuhar@ff.uni-lj.si

GEJ JE OK

V prispevku naslavljamo družbeno organiziranost homoseksualnega spolnega vedenja študentk in študentov v Sloveniji, pri čemer smo pozorni na razliko med istospolnimi seksualnimi izkušnjami in željami ter homoseksualno identiteto. Poleg tega bomo predstavili tudi družbeni odnos do homoseksualnosti, kot se je odražal v stališčih naših anketirank in anketirancev, ki ima vsaj eno skupno značilnost. Ta se kaže v spolni specifičnosti odzivov, saj so ženske izražale manj predsodkov oziroma več tolerantnosti do istospolne usmerjenosti in do istospolno usmerjenih oseb kot moški, čeprav na splošno za študentsko populacijo lahko govorimo o razmeroma nizki socialni distanci do istospolno usmerjenih oseb.

ALENKA ŠVAB, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
alenka.svab@fdv.uni-lj.si

STALIŠČA DO NEDOLŽNOSTI PRI ŠTUDENTIH IN ŠTUDENTKAH V SLOVENIJI

V prispevku bodo predstavljeni podatki iz kvantitativne raziskave o intimnih življenjskih stilih študentov in študentk v Sloveniji in sicer o stališčih do nedolžnosti. Interpretacija se bo naslonila na siceršnje znane razprave o družbenih spremembah na področju intimnosti in spolnosti (Giddens, Bauman, Schmidt). Izhodiščna hipoteza je, da so ta stališča skladna z značilnostmi prevladujoče permissivne seksualne morale, da so se torej osvobodila spon restriktivne spolne morale, ki seksualnost locira v zakonsko zvezo ter temelji na izrazitih dvojnih seksualnih standardih. Domnevamo, da je predvsem nova, t.i. interakcijska spolna morala (Schmidt) tista, ki oblikuje tudi stališča o nedolžnosti. V ospredju analize bodo razlike v stališčih po spolu.

OKROGLA MIZA: ZNANSTVENA ODLIČNOST IN REVIJALNI TISK

Moderira: MILICA ANTIĆ GABER

Vabljene govorke in govornici: SLAVKO SPLICHAL, urednik Javnost; SLAVKO GABER, urednik CEPS Journal, ANDREJA VEZOVIK, urednica revije Družboslovne razprave, VERA GREBENC, urednica revije Socialno delo, ANTON GRIZOLD, urednik Teorije in prakse, VANESA MATJAC, urednica Ars et Humanitas, MITJA VELIKONJA, urednik ČKZ, JÓZSEF GYÖRKÖS, direktor ARRS

Slovensko sociološko društvo bo na letošnjem srečanju organiziralo okroglo mizo o problematiki domačih družboslovnih in humanističnih znanstvenih revij in njihovem položaju v času, ko se kriteriji ocenjevanja znanstvene odličnosti v pomembnem delu merijo skozi objave v tujih indeksiranih revijah, medtem ko nekatere domače ostajajo zunaj baz Scopus ali Web of Science. Zanima nas, kaj to pomeni za vsebino in kvaliteto domačih revij, ali internalizacija pomeni predvsem objavljane znanstvenih besedil v tujih revijah ali tudi, nasprotno, poskus pridobivanja kvalitetnih tujih objav v domačih znanstvenih revijah, in kakšen vpliv ima bibliometrija, ki jo uporablja ARRS, na vse opisane procese.

Na okroglo mizo smo povabili direktorja ARRS še urednike in urednice Teorije in prakse, Družboslovnih razprav, Ars in Humanitas, Časopisa za kritiko znanosti, Javnost/Public in Ceps Journal – slednjega kot primer domače revije, ki objavlja zgolj članke v angleškem jeziku.

PROSTORSKA SEKCIJA: TRAJNOSTNOST IN FLUIDNOST V PROSTORU

Moderira: MARJAN HOČEVAR

Sodelujejo: SAMO PAVLIN, MARJAN HOČEVAR, SIMONA ZAVRATNIK, PRIMOŽ MEDVED, ANA KREČ

razpravljalca: ZDRAVKO MLINAR, PAVEL GANTAR

Izhodišče razprave bo (ne)skladnost koncepta trajnostnosti v prostoru s trendi mobilnosti (prehodnosti, nestanovitnosti, občasnosti in začasnosti). Ali naraščajoča mobilnost ljudi, dobrin in informacij omogoča odgovorno ravnanje s prostorom in rabo prostora na različnih ravneh: bivanjskost, delo, učenje, potovanja, urbanizem, družabnost ipd.. Ker so prostorske strukture vedno "odsev" družbenih razmerij nas bodo zanimala združljivost, na eni strani novih organizacijskih oblik družbenosti (skupnostnosti) in na drugi strani, individualizacije v prostoru. Gre za širše vprašanje povezovanja in osamosvajanja v razmerah izrazite družbeno prostorske dinamike.

SAMO PAVLIN, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
samo.pavlin@fdv.uni-lj.si

TRAJNOSTNI RAZVOJ – IMPLEMENTACIJSKI ZASTOJ

Večina razprav o trajnostnem razvoju se osredotoča na tri, v novejšem času morda štiri, medsebojno »uravnotežene« dimenzije. Gospodarski in socialni razvoj morata biti usklajena z varstvom okolja, pri usklajevanju pa je nujno upoštevati tudi mnoge kulturne razlike, ki ne/posredno vplivajo na legitimno operacionalizacijo usklajevalnih postopkov. In prav velikanske razlike, ki se v novejšem času še poglobljajo, so ključni problem trajnostnega razvoja. Horizontalno in vertikalno uravnoteževanje razvoja je vedno strateško pomembno »geopolitekonomska« vprašanje modernih družb, ki ga mnoge razprave podcenjujejo ali ne/namerno spregledajo. S tem se ustvari naivna predpostavka o navidezni rešitvi tega problema. Še bolj kot ta spregled je pogosto zanašanje na navidezno ali vsaj začasno moč leporečja. Če v razvojnih strategijah po zgledu F. Milčinskega »najstrožje zapovemo«, da mora biti trajnostni razvoj okoljsko občutljiv niz ukrepov, do narave oz. ekosistemov prizanesljiv, dolgoživ, skratka »ozelenjen« razvoj, se na prvi pogled zdi, da je problem uravnoteženosti trajnostnega razvoja vsaj ustrezno prepoznan, če že ne rešen. Preseneča tudi nenavadna prostodušna in nenatančna opredelitev temeljnih sestavin trajnostnega razvoja. Že od druge polovice dvajsetega stoletja se pogosto zdi, da je kromatična oznaka, t. j. »zeleni razvoj« zadovoljiva kvalifikacija, ki je ni treba določneje opredeljevati. Kot da ni bistvena, dejansko konstitutivna značilnost trajnosti, vzdržnosti, sonaravnosti, dolgoživosti ipd. prav *dinamična* uravnoteženost temeljnih sestavin, ki jo je na operativni zelo težko doseči in upravljati. Povrh vsega pa je uravnoteženost kompleksnega ekosocialnega sistema težko dosegljiv cilj tudi zaradi tega, ker je soglasje, ki bi olajšalo legitimno iskanje ravnotežja skorajda nemogoče. Zaradi mnogih teoretsko odprtih tem pravzaprav sploh ni presenetljivo, da v razpravah o trajnostnem razvoju še vedno porabljamo veliko energije za osnovni dogovor o terminološko konceptualnih vprašanjih. S podobnimi težavami se srečujemo tudi pri opredeljevanju pomena »razvoja«.

MARJAN HOČEVAR, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
marjan.hocevar@fdv.uni-lj.si

SEDENTARNOST IN MOBILNOST V KONTEKSTU DRUŽBENE INTEGRACIJE

Strukturna dinamika družbene (vertikalne) mobilnosti je pomemben kazalec za pojasnjevanje družbenih sprememb. Prostorska (geografska) mobilnost kot element vertikalne mobilnosti je v sociologiji šibko prisotna. V razpravi bomo zagovarjali trditev, da je v procesih zmanjševanja sedentarnosti in krepitev fluidnosti družbeno prostorskih procesov potrebno iskati argument za integrirano obravnavo mobilnosti. Analiziramo neskladnost med rigidno časovno prostorsko organiziranostjo nacionalne družbe s procesi deteritorializacije, nadnacionalne

integracije in sonaravnega razvoja. Na primeru izobraževanja in zaposlovanja pokažemo zakaj mobilnost postaja osrednji vidik socialnega vključevanja (kohezivnosti). Pri pojasnjevanju se naslanjamo na izvorni Giddensov koncept časovno-prostorske distanciacije, ki pomeni raztezanje družbenih sistemov v prostoru in času ter tako relativizira pojmovanje strukture in delovanja. Preliminarno predstavimo zamisel o *mobilnostni strukturaciji*. Predlagamo okvir za razreševanje dileme v razmerju med nacionalno integracijo in nadnacionalno mobilnostjo, v kontekstu strukturne kohezivnosti EU. Prispevek zaključujemo s slovenskim primerom. Ugotavljamo nizko stopnjo *mobilnostnega kapitala*, ki je posledica rigidne, nesonaravne teritorialne organiziranosti, usmerjene k bivanjski sedentarnosti.

SIMONA ZAVRATNIK, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
simona.zavratnik@fdv.uni-lj.si

»ODPRIMO MEJE!«: REGULACIJA VS. AVTONOMIJA MEDNARODNIH MIGRACIJ

V prispevku reflektiramo relacijo trajnostnosti in fluidnosti na primeru mednarodnih migracij, pri tem pa kompleksne mreže migracij poleg uveljavljenih konceptov globalizacije, politizacije, feminizacije in strukturne diverzifikacije uokvirjamo predvsem skozi relativno nov vidik sodobne mobilnosti: avtonomijo migracij. Avtonomija migracij postavlja na oder globalne mobilnosti nove akterje, množice »ljudi na poti«, ki migrirajo ne glede na in naproti vzpostavljenim politikam regulacij. Nedvomno gre nedavne množične migracije v Evropo razumeti v tem kontekstu; torej migrantov kot avtonomnih akterjev, ki se selijo ne glede na postavljene birokratske ovire, politike reguliranega vstopa, ostre meje na zunanjih robovih nacionalnih držav in/ali notranje meje v novih družbah. Koncept v temelju postavlja v ospredje osebne motivacije posameznikov, ki migrirajo navkljub restriktivnim politikam in možnostim deportacij. V tem oziru migrante percipiramo kot sodobno družbeno gibanje, akterje družbenih uporov in protagoniste družbenih sprememb, ki odločilno zarisuje zemljevid novih mobilnosti.

PRIMOŽ MEDVED, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
primoz.medved@fdv.uni-lj.si

LOKALNI SKUPNOSTNI CENTRI V EVROPSKIH TRAJNOSTNIH SOSESKAH

Lokalni skupnostni centri trajnostnih sosesk (v angl. „sustainable neighbourhood community centres“) poosebljajo nekakšna lokalna urbana družbena vozlišča („social hubs“) in predstavljajo temeljni urbani prostor, ki omogoča in pospešuje manifestacijo družbenih vidikov trajnostnega razvoja v trajnostnih soseski. Na okrogli mizi bo, izhajajoč iz konkretnih primerov evropskih trajnostnih sosesk (Vauban in Rieselfeld- Freiburg, Kronsberg - Hannover, EVA

Lanxmeer - Culemborg, GWL Terrein -Amsterdam, Western Harbour -MalmÖ, Hammarby Sjöstad in Stockholm), predstavljena povezava (korelacija) med razvitostjo / evolucijo skupnostnih centrov ter ravnjo družbene trajnosti („social sustainability“) soseske.

ANA KREČ, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana
ana.krec@gmail.com

DRUŽBENI UČINKI ARHITEKTURE VMESNIH PROSTOROV [»PROSTOR VMES«]

Prispevek preko predstavitve pozitivnih arhitekturnih primerov tuje in domače prakse ter analize obstoječih Navodil za graditev osnovnih šol v Republiki Sloveniji, postavi pod vprašaj obstoječe razumevanje predšolskih in šolskih objektov kot vsote prostorov A+B+C, ki spodbuja hierarhijo prvega, drugega in tretjega – *vmesnega prostora*, razumljenega izključno kot povezovalca prostorov A in B. Z vpeljavo četrte komponente – prostorov *delight* oziroma *prostorov D*, ki želijo načeti oziroma destabilizirati obstoječo, trdno vkoreninjeno funkcionalistično trojico, prispevek opozori na potencial prostorskih ostankov ter lepoto in pomen vmesne, dvoumne cone v šolski arhitekturi, ki nikakor ne bi smela biti razumljena kot nekaj odpadnega oziroma tretjega, temveč kot prvi prostor, enakovreden in vzajemen učilnicam. Izpostavljena bo rigidnost in zastarelost obstoječe zakonodaje ter predstavljen razkorak med vizijo Ministrstva za šolstvo izobraževanje in šport ter obstoječimi finančnimi mehanizmi in razpisi, ki v praksi vladajo načrtovanju in izvedbi šolske arhitekture, ki kot taka ne mora slediti niti pedagoškimi niti družbenim procesom. Prispevek bo sklenil z vpogledom v lastno arhitekturno prakso in njej lastno metodologijo, ki spodbuja predvsem izboljšanje obstoječih, »bolnih« stavb in ne nujno kreacijo novih objektov ali prizidkov - neštetih povečav komponent A, B ali C.

ŠTUDENSKA SEKCIJA: KRITIČNO O ŠTUDIJU SOCIOLOGIJE

Moderira: IGOR JUREKOVIČ

Sodelujejo: HAJDEJA IGLIČ, SERGEJA MASTEN, GABER ALEŠ,
RASTKO MOČNIK

Letošnjo študentsko sekcijo namenjamo študiju sociologije v Sloveniji - bodisi na Fakulteti za družbene vede, ali na Filozofski fakulteti. Osrednji koncept letošnjega srečanja - sociološko imaginacijo - bomo študentke in študenti obrnili introspektivno in se zazrli v naš študijski vsakdan. Ob zavedanju objektivnih družbenih in institucionalnih ovir želimo kritično zapopasti študij na obeh fakultetah skozi vsebinsko razpravo. Kaj nas moti, česa si želimo več,

kaj nas navdušuje že sedaj in ali naj študiramo humanistično ali znanstveno sociologijo so le nekatera vprašanja na katera bomo želeli odgovoriti. Upamo, da bo razprava privedla do izoblikovanja konkretnih rešitev trenutnih študijskih problemov obeh oddelkov.

Naš namen je znova in znova povezovanje in sodelovanje s profesorji in ne rušenje že obstoječih povezav med profesorskim kadrom in študenti. V tej luči sta društvi k sodelovanju povabili študentko ter študenta in profesorico in profesorja. Želimo si, da bo to srečanje zgolj začetek tesnejšega sodelovanja med sociološkima oddelkoma obeh fakultet. Prav tako pa si želimo, da bi nas ta sekcija opomnila na potrebo po nenehnem preizpraševanju kakovosti študija in možnosti za njegovo izboljšavo.

Študentsko sekcijo skupaj organizirata sociološki študentski društvi SocioKlub (FDV) in Sociopatija (FF).

OKROGLA MIZA: SOCIOLOGIJA – POKLIC ALI POKLICANOST

Moderira: JELENA ALEKSIĆ

Sodelujejo: GAJA BRECELJ, BORIS DULAR, JUDITA LEDIĆ, JELENA AŠČIĆ

V duhu Millsovega koncepta sociološke imaginacije, ki je naslovna tema letošnjega sociološkega srečanja, bomo skušali v pogovorih z gostjama in gostom prek njihove osebne izkušnje sklepati na transformacije družbene strukture, pa tudi na vlogo sociologije same v sferi dela in politike oziroma upravljanja javnih zadev. Zanimalo nas bo, kako sociologija odgovarja na izzive, pred katerimi stojijo zaposlovalci in odločevalci – kdo in kako najbolj potrebuje sociološka znanja ter, kako ustrezna, zadostna in predvsem (po)sodob(lje)na so danes glede na čas pred globalizacijo. Kako se sociologi/inje znajdejo kot zaposlovalci in kot zaposleni, ali pa kot odločevalci in svetovalci? Je mogoče opravičiti tezo o sociologiji kot poklicu, ali pa nam preostane iskanje kariernih priložnosti vsepovsod, sociološko udejstvovanje pa le kot prostočasna dejavnost „odseznanjanja znanega“, kot je to poimenoval Bauman? Odgovore bodo dali poznavalci upravljanja človeških virov in okoljsko-prostorkega razvoja.

OKROGLA MIZA (PEDAGOŠKA SEKCIJA): SOCIOLOŠKA IMAGINACIJA IN POUČEVANJE SOCIOLOGIJE

Moderira: MATJAŽ POLJANŠEK

Sodelujejo: MILICA ANTIČ GABER, KSENIJA DOMITER PROTNER,
PATRICIJA FRLEŽ, BLANKA POKERŠNIK, TANJA POPIT

Koncept sociološke imaginacije je del učnega načrta gimnazije in programov univerzitetnega študija sociologije. Kakšen je pomen tega koncepta v poučevanju sociologije, kako ga ustrezno predstaviti in v kolikšni meri ga dijaki in študenti usvojijo? Kakšne so pedagoške izkušnje s predstavitvijo in rabo sociološke imaginacije pri razumevanju družbenih procesov in poteka naših življenj. Ali se mladi zavedajo strukturnih omejitev individualnih biografij in možnosti »preseganja« družbeno posredovanih usod posameznika? Kako mladi razumejo današnji svet in ali res živijo v vzporednih svetovih socialnih omrežij in slabo razumejo realen svet odraslih?

SEKCIJA ZA ŠTUDIJE VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

Moderira: SIMONA ZAVRATNIK

Sodelujejo: ANDREJA VEZOVIK, TANJA KAMIN, OTTO GERDINA,
ALENKA ŠVAB, ROMAN KUCHAR, JANA JAVORNIK

ANDREJA VEZOVIK, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
andreja.vezovnik@fdv.uni-lj.si

TANJA KAMIN, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
tanja.kamin@fdv.uni-lj.si

»MIKROPOLITIKE HRANE« V (POST)SOCIALIZMU: MULTIMODALNA ANALIZA PREHRANSKIH OGLASOV V REVIMI NAŠA ŽENA

Prispevek obravnava narative o hrani v prehranskih oglasih objavljenih v reviji Naša žena. Za analizo oglasov avtorici uporabljata multimodalno analizo. V vzorec so zajeti prehranski oglasi v Naši ženi med letoma 1980 in 2004, torej v obdobju poznega socializma in tranzicije. Prispevek se na površini osredotoča na vsakdanje oglaševalsko usmerjanje kulinarčne imaginacije in prehranskih praks, vendar raziskuje predvsem družbeno-politične pomene oglasov za hrano. Oglase za hrano razume kot napovedovalce in utrjevalce prihajajočih družbenih, političnih in ekonomskih sprememb, ki so se v Sloveniji odvijale vse od druge

polovice osemdesetih. Prispevek se osredotoča na razpravo o petih (post-) socialističnih etosih, ki jih avtorici identificirata v oglasih. To so: retradicionalizacija, pozahodnjenje, užitek, zdravje in etično prehranjevanje. Avtorici skleneta, da etosi predstavljajo odziv na dislokacijo družbene strukture in izgube občutka ontološke varnosti ter vodijo v proces družbene individualizacije.

OTTO GERDINA, Opuščeni program, zavod za aplikativne študije, Ljubljana
otto.gerdina@gmail.com

INFANTILIZACIJA KOT NAČIN PODREJANJA STARIH

Infantilizacija je vedenjski vzorec, pri katerem oseba s pozicije moči obravnava drugo osebo kot otroka. Najlažje jo prepoznamo po uporabi otroškega besedišča, pretirani intonaciji in visokem tonu glasu. Kaže se tudi v pretiranem nadzorovanju in ukazovanju, sprejemanju odločitev namesto odrasle osebe in v drugih interakcijah, ki staremu človeku odrekajo avtonomijo in dostojanstveno obravnavo.

Čeprav se infantilizacija na prvi pogled kaže kot dobronamerna, celo ljubeča skrbnost, prispevek argumentira, da gre predvsem za mehanizem dominacije in podrejanja, ki zmeraj pomeni demonstracijo moči.

Prispevek infantilizacijo opredeli kot obliko instrumentalnega psihičnega nasilja, ki se umešča v kontekst starostne diskriminacije, kjer je skriti prezir do šibkosti zamaskiran v blagohotno usmiljenje, starega človeka pa se preko paralizirajoče pozornosti in ironične prijaznosti družbeno in individualno degradira. Ker je prezir prisoten latentno in v večjem delu ni ozaveščen niti pri žrtvah niti pri povzročiteljih, pogosto ne vzbuja agresivnih reakcij, temveč prej vodi v apatijo.

ALENKA ŠVAB, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
alenka.svab@fdv.uni-lj-lj.si

ROMAN KUCHAR, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana
roman.kuhar@ff.uni-lj.si

VSAKDANJE ŽIVLJENJE GEJEV IN LEZBIJK V SLOVENIJI: RAZKRITJE PRED STARŠI IN TRANSPARENTNI KLOZET

Za večino gejev in lezbijk je razkritje spolne usmerjenosti v družini, še posebej pred starši, zelo pomembna prelomnica v razvoju seksualne identitete ter v življenjskem poteku nasploh. V prispevku bova predstavila rezultate dveh raziskav, izvedenih med 2004 in 2005 ter 2014 in 2015 (slednja je bila ponovitev prve), ki sta bili izvedeni s pomočjo kvantitativne in kvalitativne metodologije (anketa ter fokusne skupine). Osredotočila se bova na naracije o razkritju pred starši, čas pred razkritjem, samo razkritje, čas po razkritju ter na dve ključni situaciji, ki se oblikujeta po razkritju, to sta družinski klozet ter transparentni klozet. V prispevku bova naslovlila posledice obeh situacij, pri čemer bo pozornost usmerjena tudi na primerjavo rezultatov med

obema raziskavama. V splošnem podatki kažejo, da je vsakdanje življenje gejev in lezbijk močno zaznamovano s heteronormativnostjo družbenega okolja, homofobijo ter pogosto z izkušnjami nasilja zaradi spolne usmerjenosti, pri čemer tudi družinsko okolje ni nobena izjema.

JANA JAVORNIK, University of East London, School of Social Sciences
in Noon Centre for Equality and Diversity in Business, London

j.javornik@uel.ac.uk

ALENKA ŠVAB, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana

alenka.svab@fdv.uni.lj-lj.si

PODPORA SORODNIŠKE MREŽE PRI VSAKDANJEM USKLAJEVANJU DELA IN DRUŽINE V SLOVENIJI

Usklajevanje zaposlitve in družine predstavlja v današnjih družbenih okoliščinah za starše velik izziv. Ti razvijajo različne strategije in mehanizme usklajevanja, da bi se izognili ali zmanjšali napetosti med vlogami ter maksimizirali vrednost obeh sfer. O tej problematiki razmišlja skozi predstavitev rezultatov kvalitativne raziskave, poglobljenih intervjujev s starši predšolskih otrok (Javornik, 2011-13) ter jih primerjava z rezultati podobne starejše raziskave, izvedene s fokusnimi skupinami s starši predšolskih otrok (Rener in druge, 2008). Tematski fokus predstavitve je na vlogi sorodniške mreže ter spolni delitvi dela znotraj družine (med partnerjema) in znotraj sorodniške mreže (podpora s strani sorodnikov). Rezultati kažejo, da predstavlja sorodniška mreža pomemben vir podpore v usklajevanju, da se njena vloga ne zmanjšuje, a je odvisna predvsem od geografske bližine oziroma oddaljenosti. Intenzivna sorodniška podpora je v mednarodni perspektivi posebnost s prednostmi in slabostmi, ki jih bova naslovili v prispevku.

RELIGIOLOŠKA SEKCIJA: THOMAS (TOMAŽ) LUCKMANN OB 90 LETNICI ROJSTVA IN 50 LET PO IZIDU NEVIDNE RELIGIJE

Moderira: ALEŠ ČRNIČ

Sodelujeta: VINKO POTOČNIK, IGOR BAHOVEC

Pred pol stoletja je Tomaž Luckmann objavil znamenito knjigo o temeljiti spremembi družbene oblike religije z naslovom *Nevidna religija*. Skupaj s Petrom Bergerjem sta leto prej objavila *Družbeno konstrukcijo realnosti*. Obe knjigi sta imeli velik vpliv: skupno delo spada med deset najbolj vplivnih knjig s področja sociologije, prvo pa je prineslo prelomno razumevanje religije v sodobnem času.

Kdo je bil Tomaž Luckmann, sociolog svetovnega pomena in slovenskega porekla rojen leta 1927 na Jesenicah in kakšen je njegov prispevek k sociologiji religije?

VINKO POTOČNIK, Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta, Ljubljana
vinko.potocnik@guest.arnes.si

TOMAŽ LUCKMANN: NEVIDNA RELIGIJA IN DEMITIZACIJA SEKULARIZACIJE?

Devetdesetletnica rojstva Tomaža Luckmanna in petdesetletnica izida njegove *Nevidne religije* sta priložnost ne le za živ spomin na njegov prispevek (tudi slovenski) sociologiji religije. Zdi se, da danes čas zatona »konstantinovske ere« religioznosti v zahodnem svetu potrjuje nekakšno preroškost socioloških trditev *Nevidne religije*. Njegovo proučevanje transformacije religioznosti v modernem svetu (zlasti cerkvene institucionalne) je v več ozirih opozarjalo na razvoj, ki ga tedanje zlasti sekularizacijske teorije religije niso zaznavale, še manj napovedovale. Na marsikaj opozori tudi njegovo pojmovanje fenomena transcendence.

IGOR BAHOVEC, Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta, Ljubljana
igor.bahovec@guest.arnes.si

TOMAŽ LUCKMANN O POVEZANOSTI DRUŽBENE OBLIKE RELIGIJE IN OSEBNIH IDENTITET

Danes mnogi ljudje religiozno razsežnost življenja živijo zunaj trajnejših institucij ali le deloma povezani z institucijami religij. O tem pisati pred pol stoletja pa je bilo vse prej kot samoumevno. Tomaž Luckmann je bil prvi, ki je postavil tezo, da je v zahodni družbi prišlo do temeljne spremembe družbene oblike religije, do pojava subjektivne religije.

Prispevek strnjeno predstavi Luckmannovo razumevanje religije in osebne identitete, področij, ki ju je videl tesno povezani. Religijo je Luckmann razumel kot univerzalni vidik *conditio humana*, oblikovanje osebne identitete pa kot proces v stičišču trikotnika telo, zavest in družba. Živimo v pogojih »tekoče«, hitro spreminjajoče se družbe, in na mestu je vprašanje, ali Luckmannov pristop kaj pove o življenju danes. Kako je pojav religije povezan z vidiki družbe, ki jim je namenil veliko pozornosti: življenjski svet, funkcionalna specializacija institucij, sodobni pluralizem, intermediarne institucije?

O Luckmannovem razumevanju identitete ne moremo govoriti, ne da bi spregovorili tudi o osebi Tomaža Luckmanna, sociologa, ki ga je lani ob njegovem slovesu Paul Zulehner imenoval »Slovenski hrast«, saj je bila njegova identiteta tako slovenska kot avstrijsko-nemška in tudi mednarodna.

OKROGLA MIZA: KAKŠNA SOCIOLOGIJA ZA KAKŠNO DRUŽBO?

Moderira: PAVEL GANTAR

Sodelujejo: ALEŠ ČRNIČ, BREDA LUTHAR, FRANC MALI, RASTKO MOČNIK, KLEMEN PLOŠTAJNER, BARBARA KOBAL TOMC

Več kot petdeset let delovanja Slovenskega sociološkega društva in še kakšnih deset let daljše institucionalizacije sociologije kot akademske discipline, gotovo kliče k samorefleksiji. Kaj je sociologija dosegla? Ali sploh ima kakšen vpliv na družbena dogajanja in transformacije, ki jih je bilo veliko v zadnji polovici stoletja? Da je danes slovenska družba zelo drugačna od tiste v kateri se je rodila (povojna) slovenska sociologija, ni dvoma. In v kolikšni meri je drugačna tudi sociologija, oziroma sociologije? Ker je sociologija multiparadigmatska znanost bodo in morajo biti odgovori tudi različni. Ali velja teza, da v slovenski sociologiji obstaja globok razcep med akademsko sociologijo in med tem, kar sociologinje in sociologi počnejo, ko zapustijo okrilje fakultet in univerz? Na vsestransko »razblinjenost« sociologije, in na to, da sociologinje in sociologe najdemo vsepovsod, neredko brez stika z akademsko kodificirano »stroko«, je med drugim opozoril že zbornik z naslovom *Kakšna sociologija? Za kakšno družbo?*, ki ga je zasnoval in uredil Zdravko Mlinar.* V njem 121 sociologov in sociologinj povzema in reflektira svoje izkušnje, kar že samo po sebi sproža vprašanje, kaj nam sporočajo številne in raznovrstne »osebne retrospektive«; so sploh še relevantne v današnjem svetu osporavane globalizacije, ali pa jih vedno nove razmere odlagajo v shrambo preteklosti?

S sogovorniki bomo na okrogli mizi *ob* zborniku poskušali oblikovati možne odgovore in različne poglede na gornja vprašanja ter jih v čim večji meri soočiti tudi z izkušnjami mlajših generacij torej tistih, ki so šele dobro vstopili v poklicni svet sociologije.

*Digitalna verzija zbornika je dostopna na: http://knjigarna.fdv.si/knjige/sociologija/i_726_kaksna-sociologija-za-kaksno-druzbo-prispevki-in-izzivi-sociologije-na-slovenskem-1

SEKCIJA ZA VPRAŠANJA DRUŽBENE BLAGINJE

Moderira: MAŠA FILIPOVIČ HRAST

Sodelujejo: URBAN BOLJKA, TATJANA RAKAR, MAŠA FILIPOVIČ HRAST, TAMARA NARAT, VALENTINA HLEBEC, ANDREJ KOHONT, LEA LEBAR

URBAN BOLJKA, Inštitut RS za socialno varstvo, Ljubljana

urban.boljka@guest.arnes.si

TATJANA RAKAR, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana

tatjana.rakar@fdv.uni-lj.si

MAŠA FILIPOVIČ HRAST, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana

masa.filipovic@fdv.uni-lj.si

POGLEDI LJUDI NA ZDRAVSTVENI SISTEM V SLOVENIJI: PRIMERJALNA PERSPEKTIVA

Demografski in ekonomski pritiski vodijo v spremembe držav blaginje in njenih posameznih sistemov, med katerimi je gotovo v ospredju zdravstveni sistem. Pri tem so pomembna stališča ljudi do teh sprememb in njihova pričakovanja glede prihodnjega razvoja posameznih sistemov ter pripravljenost na solidarnostno prerazporejanje tveganj, inherentnim vsem sistemom države blaginje. Demokratični forumi, ki so bili izvedeni v okviru projekta "Welfare State Futures: Our Children's Europe" so pokazali, da lahko poglede ljudi na solidarnost v zdravstvenih sistemih štirih obravnavanih držav (Norveške, Nemčije, Združenega Kraljestva in Slovenije) razdelimo na štiri tipe: izključujočo solidarnost v Združenem kraljestvu, recipročno solidarnost v Nemčiji, univerzalno solidarnost na Norveškem in egalitarno solidarnost v Sloveniji. Ti tipi so bili oblikovani glede na kriterije in argumente ki so jih uporabljali udeleženci (potreba, recipročnost, identiteta, vedenje), na podlagi katerih (p)ostane posameznik/posameznica upravičen do solidarnosti. Razlike v tipih solidarnosti so rezultat specifičnih kulturnih, zgodovinskih in vrednostnih okvirjev kot tudi odzivov držav na različne izzive, s katerimi se njihovi zdravstveni sistemi soočajo v luči širših družbenih sprememb.

TAMARA NARAT, Inštitut RS za socialno varstvo, Ljubljana

tamara.narat@guest.arnes.si

SPREMLJANJA BLAGINJE IN KAKOVOSTI ŽIVLJENJA OTROK V SLOVENIJI

Spremljanje blaginje in kakovosti življenja otrok v Sloveniji ni dovolj dobro raziskano. Obstajajo sicer številne 'policy' analize in raziskave, ki se ožje lotevajo preučevanja točno določenega vidika blaginje otrok, primanjkuje pa študij, ki bi celovito zaobjele omenjeno tematiko (npr. ne poznamo indeksa blaginje otrok, ki bi ga bilo možno spremljati na lokalni ravni, primanjkuje tudi primernih podatkovnih baz, ki bi omogočale enostaven vpogled v

blaginjo otrok na različnih ravneh opazovanja: mednarodni, nacionalni in lokalni, itd.). Z obzirom na izpostavljenost smo na Inštitutu RS za socialno varstvo v sodelovanju z MDDSZ in Unicefom pristopili k projektu »Spremljanje blaginje otrok v Sloveniji«. V prispevku bo poudarek na tem, kako smo se v okviru omenjenega projekta lotili opredelitve koncepta blaginje in kakovosti življenja otrok ter kakšni so metodološki izzivi spremljanja blaginje otrok na makro in mezzo ravni opazovanja.

VALENTINA HLEBEC, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
valentina.hlebec@fdv.uni-lj.si

TATJANA RAKAR, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
tatjana.rakar@fdv.uni-lj.si

SKRIB ZA STARE V LUČI SPREMEMB SLOVENSKEGA SISTEMA BLAGINJE

Podobno kot druge evropske države se tudi Slovenija sooča s problematiko pospešenega staranja prebivalstva. Nedavna gospodarska kriza je vplivala na spremembe v politikah države blaginje med drugim tudi na področju politik do starih, še posebej skrbi za stare. Namen prispevka je analizirati spremembe v slovenskem sistemu blaginje, ki zadevajo starejšo populacijo še posebej na področju skrbi za stare v luči sprememb socialne zakonodaje in varčevalnih ukrepov, ki so sledili gospodarski krizi. Analizirali bomo glavne trende na področju skrbi za stare (tako na področju institucionalne oskrbe kor tudi oskrbe na domu), od obdobja osamosvojitve Slovenije leta 1991 do danes s posebnim poudarkom na spremembah politik v obdobju gospodarske krize in posledično varčevalnih ukrepov. Analiza bo usmerjena na različne vloge, ki jo imajo pri tem posamezni akterji blaginjskega trikotnika (država/trg/skupnost (družina in NVO)). Zanimalo nas bo ali se je v časovni perspektivi državna politika skrbi za stare spreminjala v smeri defamiliarizacije ali familiarizacije skrbi za stare. Na splošno to pomeni krčenje storitev države blaginje s prenosom bremena na druge akterje in sicer na posameznika (poudarek na individualni odgovornosti) in širše, družino (familiarizacija) ter nevladne organizacije in dobrodelnost (privatizacija in delegiranje odgovornosti). Spremembe vloge in razmerij različnih akterjev v sistemu blaginje tako predstavljajo enega temeljnih izzivov za državo blaginje pri uresničevanju njenega poslanstva izboljšanja kakovosti življenja in splošne blaginje v družbi.

ANDREJ KOHONT, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
andrej.kohont@fdv.uni-lj.si

INTERNACIONALIZACIJA V PRIMERJALNI PERSPEKTIVI – GONILORAZVOJA MENEDŽMENTA ČLOVEŠKIH VIROV?

V prispevku se osredinjamo na organizacije, ki delujejo na tujih trgih. Te v Sloveniji predstavljajo sorazmerno majhen, vendar ključni del gospodarstva in delujejo v različnih fazah internacionalizacije. V analizi izhajamo iz podatkov CRANET 2008–2015. Stanje v slovenskih

organizacijah primerjamo s podatki za Avstrijo, Hrvaško, Madžarsko ter Srbijo, s pomočjo 26 različnih indikatorjev praks menedžmenta človeških virov. Pri tem ločujemo organizacije, ki delujejo na domačem trgu, in tiste, ki so usmerjene na tuje trge. Ker internacionalizacija poslovanja zahteva bolj strateško in vplivno vlogo menedžmenta človeških virov (Farnedale idr., 2010; Brewster, 2012; Kohont, 2011; Novicevic in Harvey, 2001; Scullion in Starkey, 2000), predvidevamo, da z naraščanjem stopnje internacionalizacije raste njegova strateška naravnost in s tem prilagodljivost na internacionalizacijo. Osrednje raziskovalno vprašanje je, ali so v preučevanih državah na tuje trge usmerjene organizacije gonilna sila razvoja na področju menedžmenta človeških virov. Naše dosedanje analize za slovenski prostor (Kohont idr., 2017) so pokazale, da so na tuje trge usmerjene organizacije tudi v krizi razvijale aktivnosti menedžmenta človeških virov, bolj kot to velja v organizacijah, usmerjenih na domači trg, predstavljeni prispevek pa bo podal odgovor v mednarodni perspektivi.

LEA LEBAR, Inštitut RS za socialno varstvo, Ljubljana

lea.lebar@guest.arnes.si

URBAN BOLJKA, Inštitut RS za socialno varstvo, Ljubljana

urban.bolja@guest.arnes.si

NEJC VIDRIH, Inštitut RS za socialno varstvo, Ljubljana

nejc.vidrih@guest.arnes.si

UVAJANJE NOVIH MODELOV SKUPNOSTNE OSKRBE STAREJŠIH - IZKUŠNJE IN IZZIVI

Podobno kot ostale države zahodnega sveta, se tudi Slovenija sooča z demografskimi spremembami, ki jih opredeljujejo predvsem zmanjševanje delovno aktivnega prebivalstva in povečevanje števila starejših. Za zagotovitev kakovostnega življenja starejših je pomemben razvoj oskrbe v skupnosti, ki bi znižala institucionalizacijo starejših in omogočila čim daljše bivanje doma. Oskrba v skupnosti za starega človeka pomeni manj stresa in manj sprememb ter predstavlja bolj zaželeno obliko staranja, v katero se bolj ali manj uspešno usmerjajo tudi nacionalni ukrepi. V okviru projekta CONSENSO smo v štirih državah (Francija, Italija, Avstrija in Slovenija) implementirali model skupnostne oskrbe, ki temelji na koordinirani, v preventivo usmerjeni oskrbi. V prispevku bomo predstavili izbran model oskrbe, predvsem pa izzive, s katerimi smo se soočili pri njegovi implementaciji. Izzivi so vezani predvsem na makro dejavnike, sistemsko ureditev v državi, na mezo ravni pa predvsem na poklicno afilicijo izvajalca (bodisi z zdravstvenim bodi socialnim ozadjem), ki jo spremlja strah pred izgubo statusa, moči in položaja in ima za posledico nepripravljenost na spremembe.

SEKCIJA EKONOMIJA IN DRUŽBA: DELO PO KRIZI – MEDNARODNI PRIMERJALNI VIDIK

Moderira: MIROSLAV STANOJEVIĆ

Sodelujejo: MIROLJUB IGNJATOVIĆ, ALEKSANDRA KANJUO MRČELA,
MIROSLAV STANOJEVIĆ, JOŽICA ČEHOVIN ZAJC,
DANA MESNER ANDOLŠEK, JANEZ ŠTEBE, NEVENKA ČERNIGOJ SADAR

Okrogla miza sloni na podatkih mednarodne longitudinalne raziskave o upravljanju s človeškimi viri Cranet, ki poteka v več kot 40 državah. Podatki so zbrani s pomočjo anketnih vprašalnikov v tiskani ali elektronski obliki, ki jih izpolnjujejo pristojni za človeške vire v organizacijah, ki običajno zaposlujejo 200 ali več oseb (v Sloveniji, kjer je takšnih organizacij manj, je bil kriterij vsaj 100 zaposlenih). Raziskovalci Centra za proučevanje organizacij in človeških virov na Fakulteti za družbene vede UL so sodelovali pri štirih krogih raziskav – v letu 2001, 2004, 2008 in 2015. V letošnjem letu so izdali znanstveno monografijo z naslovom *Razpotja in prelomi : spremembe na področju menedžmenta človeških virov v Sloveniji*, v kateri je predstavljena časovna primerjava trendov v večjih slovenskih organizacijah. Na okrogli mizi pa bodo na podlagi zadnje raziskave, kot nadgradnjo pričujoče knjige, preliminarno predstavljali prve izsledke mednarodne primerjalne analize za države Slovenija, Srbija, Hrvaška, Avstrija in Madžarska.

MIROLJUB IGNJATOVIĆ, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
miroljub.ignjatovic@fdv.uni.lj.si

ALEKSANDRA KANJUO MRČELA, Univerza v Ljubljani,
Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
aleksandra.kanjuo-mrcela@fdv.uni.lj.si

FLEKSIBILNOST ZAPOSLOVANJA IN DELOVNIH PRAKS V NEKATERIH DRŽAVAH SREDNJE IN VZHODNE EVROPE

Namen pričujočega prispevka je deskriptivna analiza in primerjava fleksibilnosti zaposlovanja in delovnih praks na organizacijski ravni (velike organizacije) v določenih državah srednje in vzhodne Evrope (Avstrija, Slovenija, Madžarska, Hrvaška in Srbija) s pomočjo CRANET podatkovja. Prilagodljivost zaposlitve in delovnih praks je značilnost, ki je prisotna v vse večjem številu sodobnih organizacij in jo Brewster in Larsen (2000, 125) označujeta kot značilnost, ki bi lahko definirala organizacije prihodnosti. Ta prilagodljivost omogoča vse večjo diferenciacijo oblik zaposlovanja in organizacije dela in je pomembna v sodobnem gospodarskem (globalna konkurenca, večja negotovost na proizvodnih trgih) in tehnološkem okolju (Dewettinck, 2006; Brewster in Larsen, 2000; Kanjuo Mrčela in Ignjatović, 2005). Analiza bo pokazala ali obstajajo razlike v izbiri določenih fleksibilnih oblik zaposlovanja med državami glede omogočanja posameznikom lažje usklajevati različne segmente svojega življenja in dela.

MIROSLAV STANOJEVIĆ, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
miroslav.stanojevic@fdv.uni-lj.si

JOŽICA ČEHOVIN ZAJC, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
jozica.zajc@fdv.uni-lj.si

KADROVSKE POLITIKE V POGOJIH DEMONTAŽE KOLEKTIVNIH DELOVNIH RAZMERIJ – MEDNARODNI PRIMERJALNI VIDIK

Analiza Cranet podatkov je v obdobju 2004-2015 v slovenskih organizacijah razkrila jasen trend pospešene demontaže režima kolektivnih delovnih razmerij. V tem prispevku ugotovitve nadgrajujemo z mednarodno primerjavo (spremenjenega) slovenskega režima zaposlovanja in zaposlitvenih razmerij z režimi v izbrani skupini držav: Avstriji, Madžarski, ter Hrvaški in Srbiji v post-kriznem obdobju (2013-2015).

Primerjava stopenj sindikaliziranosti v organizacijah razkriva dva ekstrema: v Avstriji je delež organizacij brez sindikatov najnižji (10.7%), na Madžarskem pa najvišji (50.2%). Med tema ekstremoma je vmesni primer Srbija, kjer sindikatov ni v tretjini organizacij (30.8%). Organizacije iz Hrvaške in Slovenije so, v terminih stopenj sindikaliziranosti bližje Avstriji kot Madžarski.

Primerjava spreminjanja števila zaposlenih razkriva splošno tendenco nagle rasti deleža nesindikaliziranih organizacij, ki povečujejo število zaposlenih, na eni, ter upada in zaustavitve novega zaposlovanja v sindikaliziranih organizacijah, na drugi strani. V raziskovanih državah je torej značilno ‚prezaposlovanje‘ močno spodbuja desindikalizacijo in demontažo režima kolektivnih delovnih razmerij. Verjetna posledica teh sprememb je uveljavljanje trdih praks upravljanja človeških virov, posebej v okoljih in sektorjih, v katerih so deleži nesindikaliziranih organizacij visoki.

DANA MESNER ANDOLŠEK, Univerza v Ljubljani,
Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
dana.mesner-andolsek@fdv.uni-lj.si

JANEZ ŠTEBE, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
janez.stebe@fdv.uni-lj.si

PROCESI DEVOLUCIJE V PRIMERJALNI PERSPEKTIVI

V pričujočem prispevku ugotavljamo razlike v procesih devolucije v organizacijah v primerjalni perspektivi. Proces decentralizacije ali devolucije kadrovske funkcije pomenijo prenos opravil s kadrovskega oddelka na linijske vodje v organizaciji. Analizirali bomo stopnje devolucije v organizacijah v Sloveniji, Avstriji, na Madžarskem, Hrvaškem in v Srbiji. Stopnje devolucije bomo analizirali za posamezna področja upravljanja kadrovske naloge kot tudi dejavnike, ki vplivajo na devolucijo na različnih področjih menedžmenta človeških virov. Raziskave kažejo, da lahko devolucija negativno vpliva na učinkovitost izvajanja kadrovske

funkcije v organizaciji. Konceptualna izhodišča za analizo procesa decentralizacije ali devolucije kadrovske funkcije v organizaciji vključujejo razpravo o kadrovskih praksah, industrijskih odnosih, neposrednih vodij in samih procesov devolucije. Naša analiza želi odkriti, kako je proces devolucije napredoval v posameznih okoljih in kateri dejavniki so pri tem odločilni.

NEVENKA ČERNIGOJ SADAR, Univerza v Ljubljani,

Fakulteta za družbene vede, Ljubljana

nevenka.cernigoj-sadar@fdv.uni-lj.si

JOŽICA ČEHOVIN ZAJC, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana

jozica.zajc@fdv.uni-lj.si

MEDNARODNE PRIMERJAVE UPRAVLJANJA Z RAZLIČNOSTJO V ORGANIZACIJAH

Cilj upravljanja z različnostjo je povečati sposobnosti vseh zaposlenih za prispevek k organizacijskim ciljem in razvoj njihovih potencialov, ne da bi jih pri tem omejevale skupinske identitete, kot so spol, rasa, starost in pripadnost posameznim organizacijskim enotam (Cox, 1991). Upravljanje z različnostjo ni samo organizacijski proces, ampak je osnovni proces družbenih sprememb. Namen prispevka je primerjava programov pridobivanja, usposabljanja in kariernega napredovanja za različne skupine (zlasti za ženske, mlade delavce do 25 let in starejše nad 50 let) med organizacijami v štirih državah: Slovenija, Hrvaška, Avstrija in Madžarska. V prispevku ugotavljava, kakšna je povezanost med deležem programov za omenjena področja v posameznih državah s strukturnimi značilnostmi organizacij, sektorji, v katerem delujejo, ter usmerjenostjo na domače in tuje trge.

METODOLOŠKA SEKCIJA

Moderira: MITJA HAFNER FINK

Sodelujejo: KATJA LOZAR MANFREDA, CHIARA RESPI, GREGOR ČEHOVIN, VASJA VEHOVAR, ŽIVA BRODER, REBEKA FALLE, SAMO UHAN, MITJA HAFNER FINK, TIBOR RUTAR

KATJA LOZAR MANFREDA, Univerza v Ljubljani,

Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,

katja.lozar@fdv.uni-lj.si

CHIARA RESPI, University of Milano-Bicocca, Milano,

c.respi@campus.unimib.it

UPORABA »ONLINE« PANELOV V ANKETNI METODOLOGIJI: SISTEMATIČNI PREGLED

Na področju anketne metodologije spletni paneli služijo kot (1) objekt raziskovanja in kot (2) vzorčni okvir za eksperimentalne študije o kakovosti anketnih podatkov. Zato smo se lotili pregleda njihove uporabe in kakovosti. Cilj je ugotoviti, (i) kakšne vrste spletnih panelov se uporablja v anketni metodologiji, (ii) kakšna je njihova kakovost ter (iii) kako se uporabljajo kot vzorčni okvir za raziskave v anketni metodologiji. V bibliografski bazi WebSM smo sistematično poiskali empirične metodološke študije, ki omenjajo spletne panele, ter iz njih zbrali podatke za odgovor na zgornja vprašanja. Analizirali smo 66 člankov in poglavij, ki omenjajo spletne panele in so bili objavljeni v angleščini med 2012 in 2016. Ugotovljamo, da se spletni paneli uporabljajo kot vzorčni okvir za eksperimentalne študije na področju anketne metodologije ter da so nekateri vidiki kakovosti podatkov iz spletnih panelov pogosto omenjani (npr. problem nepokritja in neodgovorov), nekateri pa še neraziskani (npr. kakovost odgovorov panelistov).

GREGOR ČEHOVIN, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,

gregor.cehovin@fdv.uni-lj.si

VASJA VEHOVAR, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,

vasja.vehovar@fdv.uni-lj.si

KONCEPTUALIZACIJA PREKINITEV V SPLETNIH ANKETAH

V spletnih anketah so prekinitve posebej pogoste in imajo različne posebnosti. V prispevku najprej razvijemo konceptualni okvir, kjer ločimo dve različni vrsti prekinitev — uvodne prekinitve, do katerih pride začetku spletne ankete, in prekinitve vprašalnika, ki se pojavijo kasneje med procesom odgovarjanja. Diskusijo usmerimo tudi na definicije AAPOR (2016), ki še ne zajemajo vseh posebnosti razlikovanja prekinitev. Nato navedemo relevantne definicije, dimenzije in indikatorje prekinitev. Kot potrditev koncepta v empiričnem delu na

parapodatkih 7.676 anket analiziramo, kako so prekinitev povezane z dolžino vprašalnika. V povprečju je proces odgovarjanja prekinilo 40% anketirancev. Skoraj 80% prekinitev je bilo uvodnih prekinitev, ki so bile šibko povezane z dolžino vprašalnika. Prekinitev vprašalnika so bile močno povezane z dolžino vprašalnika, kjer so daljši vprašalniki prispevali k večji stopnji prekinitev vprašalnika. V prispevku ugotavljamo, da je potrebno natančnejše obravnavanje uvodnih prekinitev in prekinitev vprašalnika v vseh fazah spletnih anket.

ŽIVA BRODER, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,
ziva.broder@fdv.uni-lj.si

REBEKA FALLE, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,
rebeka.falle@fdv.uni-lj.si

VPRAŠAJMO ANKETARJE! (PRIMER ESS – SLOVENIJA)

Raziskovalci, ki se že dalj časa ukvarjamo z izvedbo terenske faze osebnega anketiranja, se vedno bolj zavedamo pomena anketarja. Ne glede na vse je anketar tisti, ki bo na koncu odšel na teren, opravil osebni stik z anketirancem in ga skušal prepričati v sodelovanje. Slovenija v Evropski družboslovni raziskavi (ESS) sodeluje od prvega vala, torej od leta 2002. V zadnjih dveh valovih raziskave ESS smo se še posebej posvetili anketarjem in jih ob koncu v spletni anketi povprašali za njihovo mnenje. Takšne informacije »iz prve roke« nam pomagajo načrtovati naslednje terenske faze. V prispevku bomo skušali ugotoviti, kakšne so osnovne značilnosti dobrega anketarja, ki prispevajo k višji stopnji odgovarjanja; pogledali bomo, ali so izkušnje ključne za kakovostno delo in visok delež sodelujočih anketirancev. Zanimalo nas bo, ali je razlika med anketarji, ki v danem trenutku sodelujejo v enem ali več projektih. Ob tem bomo še posebej izpostavili taktike prepričevanja, ki so postavljene na visoka mesta ter pogledali, kako se njihova pomembnost spreminja glede na splošne karakteristike anketarjev.

SAMO UHAN, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,
samo.uhan@fdv.uni-lj.si

MITJA HAFNER FINK, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,
mitja.hafner-fink@fdv.uni-lj.si

VPLIV KONTEKSTA NA ODGOVORE V ANKETI – PRIMER UBESEDITVE OBČUTLJIVIH KONCEPTOV

Številni raziskovalci potrjujejo, da na odgovore na anketna vprašanja pomembno vpliva kontekst, v katerem nastopa vprašanje. V širšem smislu govorimo o socialnih in kulturnih kontekstih akterjev, ki določajo značilnosti anketnega intervjuja kot socialnega dogodka. Na veljavnost raziskovalnih ugotovitev pa vpliva tudi ožji (lokalni) kontekst, oziroma tehnična in vsebinska relevantnost instrumenta, ki vključuje standardiziranost postopkov, formalno strukturo anketnega vprašalnika ter ubeseditve vprašanj. Tukaj predstavlja empirični preizkus

učinkov ubeseditve vprašanj. V okviru mednarodne raziskave *ISSP 2016 - Role of Government* smo slovenskim anketirancem v istem vprašalniku zastavili dve različici vprašanja, s pomočjo katerega so anketiranci izrazili stališča glede delovanja ljudi, katerih nazore večina ljudi ocenjuje kot skrajne. Izhajajoč iz hipotetične situacije so anketiranci odgovarjali na različici vprašanja in sicer (a) ‚ali lahko ljudem, ki hočejo nasilno zrušiti oblast dovolimo prirediti javna zborovanja, na katerih lahko izrazijo svoje nazore‘, in (b) ‚ali lahko ljudem, ki hočejo z revolucijo zrušiti oblast dovolimo prirediti javna zborovanja‘. Izhajala sva iz predpostavke, da termina »nasilno« in »z revolucijo« v slovenskem družbenem in zgodovinskem kontekstu sprožata različne odzive anketirancev. Rezultati kažejo, da na ravni celotne populacije učinki niso vidni, mogoče pa jih je zaznati pri posameznih kategorijah anketirancev.

TIBOR RUTAR, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor,
tibor.rutar@um.si

SOCIOLOŠKO RAZLAGANJE PO ZATONU MODELA KROVNE ZAKONITOSTI? MEHANIZMI, MIKROTEMELJI IN OSTALINE POZITIVIZMA

Ideja, da moramo družbene pojave razlagati s podrobnim sklicevanjem na pogosto empirično neopažene mehanizme, katerih učinki so odvisni od prisotnosti spet drugih mehanizmov, namesto da se sklicujemo na neobstoječe hempelovske krovne zakonitosti, je v zadnjih desetletjih postala zelo vplivna v več delih družboslovja. Ta nedavni premik k na mehanizmih temelječemu razlagalnemu modelu je dobrodošla kritika nekoč vladajočega pozitivističnega modela, obenem pa se odmika tudi od modnih postmodernističnih nazorov, ki ambicijo vzročnih razlag povsem opuščajo. Kljub temu v »mehanizmični« literaturi, sploh v analitični (Elster, Hedström, Bearman) in historični sociologiji (Tilly), ostajajo dvoumnosti, ki kažejo, da duh pozitivizma ni povsem izgnan. Sociologi nihajo med sprejemanjem in zavračanjem metodološkega individualizma, ko slednjega včasih neposrečeno istovetijo z iskanjem mikrotemeljev, obenem pa se s svojim »mehanizmičnim« modelom ne odrečejo docela zapuščni empirizmu. V svojem prispevku bom te dileme razreševal s pojmom odnosne emergence in z realističnim modelom (Bhaskar, Elder-Vass, Porpora, Little) »mehanizmičnih« razlag.

SEKCIJA SPOL IN DRUŽBA

Moderira: MILICA ANTIĆ GABER

Sodelujejo: OTTO GERDINA, KATJA MIHURKO PONIŽ, MACA JOGAN, SONJA BEZJAK, KATARINA MAJERHOLD

OTTO GERDINA, Opuščeni program, zavod za aplikativne študije, Ljubljana,
otto.gerdina@gmail.com

MOŠKI: SPREGLEDANE ŽRTVE PARTNERSKEGA NASILJA V KASNEJŠIH LETIH

Partnersko nasilje med starimi je fenomen, za katerega se zdi, da se je ‚izgubil‘ med proučevanjem nasilja nad starimi in raziskovanjem partnerskega nasilja med mlajšimi kohortami. Posledično marsikatera raziskava o nasilju nad starimi ne prepozna oziroma analizira vloge, ki jo ima spol pri strukturiranju socialnih interakcij, vzpostavljanju pričakovanj in urejanju socialnih procesov.

Slovenske raziskave nakazujejo, da so žrtve partnerskega nasilja med starimi najpogosteje ženske, povzročitelji moški, ter da se s starostjo (predvsem po 70 letu starosti) psihično in fizično partnersko nasilje zmanjšujeta. Kljub temu pa vse več tujih raziskav kaže, da delež moških žrtev partnerskega nasilja v starosti ni tako majhen, kot kažejo statistike in kakor se najpogosteje domneva.

Prispevek izpostavlja potrebo po celovitem sociološkem proučevanju partnerskega nasilja v starosti s perspektive obeh spolov, in opozarja, da partnersko nasilje nad starimi moškimi ostaja nevidno, slabo raziskovano in redko tretirano.

KATJA MIHURKO PONIŽ, Univerza v Novi Gorici,
Fakulteta za humanistiko, Nova Gorica
katja.mihurko-poniz@guest.arnes.si

ŠTUDENTSKI INTERVJUJI Z NOVOGORIŠKIMI IZOBRAŽENKAMI OB 70-LETNICI NOVE GORICE

V prispevku bo predstavljen prispevek študentov in študentk programov Kulturna zgodovina in Slovenistika na Fakulteti za humanistiko Univerze v Novi Gorici k praznovanju 70 letnice ustanovitve Nove Gorice. Ker so bili v do sedaj v ospredju raziskav Novogoričani, ki so oblikovali politično in kulturno življenje ter dogodki, ki so nastanek mesta povezovali z kolektivom, je študente/ke zanimalo, kako so v mestu živele ženske, ki so ob družinskem življenju zavemale tudi pomembne položaje na službenem mestu. Zanimalo jih je tudi, v kolikšni meri je bila v obdobju socializma uresničena deklarirana enakopravnost spolov in ali je na novo zgrajeno mesto ponujalo več ali manj možnosti za uresničitev poklicnih ambicij. Odgovore na ta vprašanja so iskali s pomočjo ustnih intervjujev, ki so jih opravili v okviru

predmeta Spol v dobi moderne. V prispevku bo razloženo, na kakšen način je potekala priprava na intervjuje, kako so jih študentje izpeljali, kje so se pojavile težave in kaj so z intervjuji pridobili. Predstavljena bo tudi publikacija, ki je nastala na osnovi intervjujev in kaj so intervjuvanke povedale o življenju v Novi Gorici.

POSEBNI SKLOP: LJUBEZEN MED UKAZOM IN PRIPOROČILOM

Moderira: MACA JOGAN

Brez dvoma je ljubezen ključno čustvo v vzpostavljanju in zagotavljanju družbene povezanosti (kohezije) od mikro- do makro-ravni. Zato je tudi predmet različnih duhovnih tvorb (od mitov, pravljič, religij in posvetnih ved), katerih cilj je prenašanje in ohranjanje tega medčloveškega veziva iz roda v rod (medgeneracijsko). Ta neprekinjena dejavnost poteka vselej v že vzpostavljenih (ali/in tudi spreminjajočih se, objektivno danih) družbeno strukturnih okoliščinah po vzorcih, ki so toliko bolj učinkoviti, kolikor bolj so v celoti videti naravni in vključeni v usklajeno delovanje različnih institucij in skupin. Glede na večdimenzionalno družbeno neenakost (po razredu, spolu, veri, jeziku in kulturi, rasi, starosti, itd...) se postavlja vprašanje meja med svobodnim in prisilnim izražanjem tega čustva.

Namen pogovora je z vidikov različnih znanosti (od filozofije, sociologije, antropologije do psihologije) osvetliti (zlo)rabo tega plemenitega čustva v vzpostavljanju medčloveških odnosov z določanjem in izvajanjem specifičnih identitet posameznih oseb in njihovih družbenih vlog. To pomeni, da bodo (glede na izhodiščno večplastno neenakost) v ospredju vprašanja, kam so usmerjeni vzorci normalnega (in pozitivno moralnega) človeškega delovanja in na kakšnih predpostavkah o človeku temeljijo (v nizu učinkovanz z vzgojo, izobraževanjem, nadzorom,...), kam jih je možno uvrstiti na kontinuumu od razumevanja človeka kot avtonomnega bitja (tudi v čustvu ljubezni) do človeka kot posrednika in uresničevalca tuje volje (božje); od samoodločujočega človeškega bitja do pokornega služabnika v »poklicanosti k ljubezni«. Obravnava bo posegala na področja odnosov med individui v paru (partnerska skupnost), v družini (vzgoja za ljubezen, odgovornost, itd.), tudi v delovni (ljubezen do nadrejenih) in širši družbeni skupnosti.

SONJA BEZJAK, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,
sonja.bezjak@gmail.com

BOG JE SAMA LJUBEZEN! (IZZIV ZA SOCIOLOŠKO ANALIZO)

Ena od temeljnih prvin krščanskega nauka je »ljubezen«. Agape kot tista ljubezen, ki je ločena od erotične ljubezni, usmerjena v boga, drugega in skupnost, velja za večvredno, saj se ukvarja s transcendentnim – skozi doživljanje priča o obstoju božjega. Za upravljanje

Ljubezni, ki naj posnema »Odrešenika, ki je iz ljubezni do človeka postal hlapec.« (Posvečeno življenje 1996, 82), na institucionaliziran način skrbijo katoliške redovne ustanove. Te natančno določajo kdaj, koliko in kako čustvovati ter s kakšnim namenom. V drugem delu bo pozornost osredotočena na upravljanje z ljubeznijo, ki je z zaobljubo čistosti prepovedana. S čustvi prežet, metaforičen, religijski jezik zakriva tako individualne, kot tudi strukturne dejavnike, zato empirična analiza predstavlja sociološki izziv.

MACA JOGAN, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,
Zaslužna profesorica na FDV
maca.jogan@fdv.uni-lj.si

KATOLIŠKA CERKEV IN INSTRUMENTALIZACIJA LJUBEZNI

KC kot institucija se ne bi mogla ohranjati skozi stoletja brez prepričljivega utemeljevanja potrebe po svojem delovanju, katerega bistvo je posredovanje med bogom in človekom. Hierarhično nadrejeni bog (kot »začetnik vsega dobrega«), ki je določen kot »resnica in ljubezen«, lahko le preko cerkve, ki je »steber in temelj resnice«, uravnava človeško delovanje v skladu z božjim načrtom. Tu pa je ključna ljubezen: »Celotni namen nauka in poučevanja je treba naravnovati na ljubezen, ki nikoli ne mine. ... toda predvsem je vedno treba jasno predočevati ljubezen našega Gospoda...« (Katekizem katoliške cerkve, 1993: 22). V prispevku bo osrednja pozornost namenjena predstavitvi načina, kako KC v vsestransko razčlenjeni človeški družbi uresničuje »poklicanost k ljubezni«, kako uporablja to čustvo kot gradnik za harmonično »občestvo«.

KATARINA MAJERHOLD, sodelavka Legebitre,
katarina.majerhold@gmail.com

SPREMENLJIVOST RAZUMEVANJA LJUBEZNI (ODNOS STARŠI - OTROK)

Odnosi med posamezniki/cami v paru se precej spreminjajo zlasti v zadnjih 30-40 letih, od moderne romantične definicije para, ki jo je zastavil J.J. Rousseau, S. Freudove transferne ljubezni do sotočne ljubezni A. Giddensa ob koncu 20. stoletja, do demokratične vzajemne ljubezni M. Nussbaum v 21. stoletju. Spreminjajo se tudi razmerja v družini. Če je včasih veljala zapoved, da morajo le otroci ljubiti svoje starše, se zadnja leta pojavljajo tudi utemeljena vprašanja, ali bi morali tudi starši ljubiti svoje otroke. Neizpodbitni empirični dokazi namreč kažejo, da ljubezen staršev do otrok prinese bistveno večje in boljše rezultate v razvoju otrok v smislu primerne čustvene, kognitivne, fizične in materialne nege in skrbi. O tem, da morajo imeti otroci možnosti za odprto prihodnost, in zadovoljivo raven ljubezni od staršev, razpravljajo filozofi, kot so M. S. Liao, M. Boylan in J. Feinberg.

SEKCIJA ZA SOCIOLOGIJO ZNANOSTI: ZNANSTVENA IMAGINACIJA – NJENE DRUŽBENE PREDPOSTAVKE IN POSLEDICE

Moderira: FRANC MALI

Sodelujejo: ZDRAVKO MLINAR, JAN MAKAROVIČ, IGOR PRIBAC,
OLGA MARKIČ, ANA HAFNER, FRANC MALI, KREŠIMIR ŽAŽAR

Znanstvena imaginacija spodbuja napredek na različnih področjih znanosti in tehnologije in prispeva k njihovi večji družbeni vlogi. Znanstveno vedenje v resnici nima takšnega pomena zato, ker verjamemo v to, kar smo prebrali oziroma si zapomnili, temveč zato, ker nas imaginacija vodi k zastavitvi vedno novih vprašanj. Znanost se brez neke njej imanentne imaginacije sploh ne bi nikoli pojavila v zgodovini človeštva. Znana je misel Alberta Einsteina, ki se glasi: imaginacija je bolj pomembna kot samo znanje. Drugi slavni Nobelovec, fizik Frank Wilczek, je sicer dejal, da sta za znanost sicer pomembna tako znanje kot imaginacija, vendar je hkrati tudi dodal, da bi bilo znanstveno vedenje brez imaginacije dolgočasno in suhoparno. V okviru sociologije znanosti oziroma – širše – družbenih študij znanosti – je bilo vseskozi prisotno zavedanje, da se brez izrednega imaginativnega oziroma kreativnega naboja, ki ga nosi v sebi znanost, tudi ne bi bilo družbenega napredka. In seveda tudi ne današnje izredno pomembne vloge znanosti v družbi, ki je predmet različnih socioloških in širših družbeno-etičnih presojev. Znotraj programa sekcije za sociologijo znanosti bomo skušali osvetliti – tudi v duhu krovnega naslova letošnjih socioloških srečanj – družbene predpostavke in vse možne posledice kreativnih potencialov moderne znanosti in tehnologije. Zanimala nas bodo med drugim naslednja vprašanja: kateri družbeni pogoji morajo biti izpolnjeni, da ta kreativna oziroma imaginativna moč znanosti ne bo usahnila?; kaj storiti, ko imaginativna moč znanosti prestopi meje družbeno sprejemljivega?; kako presojava imaginativni potencial moderne znanosti različne skupine družbenih akterjev?; ali znanstvena fikcija lahko predstavlja vezni člen med (utopičnimi ali distopičnimi) scenariji prihodnjega tehnološkega razvoja in današnjimi “policy” regulacijami znanosti in tehnologije?; kakšna so družbena pričakovanja glede prihodnjega razvoja najbolj naprednih znanosti in tehnologij? ali institucionalna organizacija znanosti v nacionalnih (slovenskih) okvirih vzpostavlja ustrezne pogoje za izrabo kreativnih potencialov znanosti? Ali procesi demokratizacije in vstopanje javnosti na področju družbenega upravljanja znanosti spodbujajo ali zavirajo znanstveno imaginacijo? To so samo nekatera najbolj izpostavljen vprašanja in teme, ki jih želimo obravnavati v sekciji za sociologijo znanosti v okviru letošnjih socioloških srečanj.

Akad. ZDRAVKO MLINAR, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana
zdravko.mlinar@fdv.uni-lj.si

ALI SO DRUŽBENE ZNANOSTI ZATAJILE? - O (NE)PREDVIDLJIVOSTI OBOROŽENIH SPOPADOV IN BEGUNSKO/MIGRACIJSKE KRIZE?

Ekonomija je povsem zatajila, ko se je kot popolno presenečenje pojavila finančna kriza l. 2008. Nepričakovano pa se je tudi l. 2015 pojavil „begunski val“ (množične, prisilne imigracije). Toda prostorska mobilnost in tudi migracije v mednarodnem/svetovnem merilu so že bile predmet številnih družboslovnih raziskav!? Ali oz. koliko torej gre pri tem nasploh za nepredvidljivost dogodkov, še zlasti na osnovi oboroženih spopadov, ali za neuspeh družbenih znanosti, ali/koliko za zamejenost in neupoštevanje njihovih spoznanj? Večina opravljenih raziskav je bila le diskriptivnega značaja. Dosti je tudi nesoglasij glede regularnosti in zakonitosti družbene preobrazbe v kontekstu globalizacije. Vendar avtor opozori na (lastne in druge) razlage dolgoročnih procesov (dialektika heterogenizacije in homogenizacije) in še posebej na podcenjevanje vplivov iz vse večjih geografskih oddaljenosti v kontekstu časovno-prostorskega zgoščevanja.

JAN MAKAROVIC, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,
makarovic.jan@gmail.com

RELIGIJA, ZNANOST IN ČEZ

Vedenje človeka in živali, kot živih odprtih sistemov, sledi v bistvu enim in istim temeljnim zakonitostim. Obstoj takega sistema je odvisen od njegovega součinkovanja z njegovim okoljem, kar pomeni, da mora sprejemati vplive iz tega okolja ter vzvratno učinkovati nanj. Obenem pa se mora okolju neprestano prilagajati ter vzdrževati lastno identiteto v odnosu do njega. Opravka imamo torej z dvema binarnima nasprotjema, z DVOJNO DVOJNOSTJO, iz česar sledijo ŠTIRI TEMELJNE FUNKCIJE: percepcija stanja v okolju, ovrednotenje tega stanja, usmeritev akcije in akcija sama. V sodobnih družbah postaja vse pomembnejši PERCEPTIVNI SUBSISTEM, iz česar sledi nujna zahteva po POZNANSTVENJU družbe.

IGOR PRIBAC, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana
igor.pribac@gmail.com

KDO SE BOJI SOCIALNEGA INŽENIRINGA?

Sociologija je deskriptivna veda, ki ji izrekanje vrednostnih ali normativnih sodb (razen seveda, če te niso del opisa) ni lastno. Lastno ji je, da opiše krivične razmere v družbi, in tudi, da ponudi koncepte in večšine, s katerimi se nanje odzvati, ne more pa v svojem imenu postaviti kriterije pravičnosti, ne da bi postala socialna filozofija, etika ali politična filozofija.

Podobno velja tudi v nasprotni smeri. Kot vsaka znanost o družbi tudi sociologija poseže v svoj predmet, ko ga s svojim raziskovanjem razčleni ali kar ustvari (cf, Millsovi eksperimenti), toda proaktiven in ne le refleksiven potencial sociologije bi se v večjem obsegu razkril, če bi intenzivneje iskala interdisciplinaren stik in skupna delovišča z normativnim diskurzom filozofov in pravnikov ter inženirskim duhom ekonomistov.

OLGA MARKIČ, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana
olga.markic@guest.arnes.si

OBETI IN PASTI RAZVOJA AVTONOMNIH SISTEMOV

V zadnjih letih smo priča izrednemu napredku na področju razvoja avtonomnih sistemov. Praktični izdelki že prehajajo v splošno uporabo ali pa so tik pred tem. Tako se mnogi že veselijo avtov, ki bodo lahko vozili brez človeka – voznika, ali pa si obetajo pomoč avtonomnega robota, ki jim bo pomagal, ko sami zaradi bolezni ne bodo več zmogli vseh opravil. Velik preskok pri oblikovanju umetnih sistemov je posledica razvoja strojnega učenja, saj znanstvenikom ni treba vnaprej do podrobnosti načrtovati delovanja, ampak sistem na učnih primerih naučijo določenih nalog, ti pa potem svoje znanje uporabijo na podobnih primerih. Na ta način so se stroji približali induktivnemu posploševanju, sklepanju, ki ga ljudje pogosto uporabljamo. Tak pristop uspešno odgovarja na kritike klasične umetne inteligence, ki so izpostavljale togost, a hkrati, kot bom pokazala v prispevku, odpira vrsto filozofskih in etičkih vprašanj, saj človek izgublja kontrolo nad delovanjem takega samoučnega se sistema.

ANA HAFNER, Fakulteta za informacijske študije, Novo mesto,
ana.hafner@gmail.com

PROSTOR TEHNOLOŠKE V SOCIOLOŠKI IMAGINACIJI

Sociolog in izumitelj imata vsaj nekaj skupnega: to je sposobnost »razmišljanja izven okvirjev«, torej da vidimo izven našega vsakdanjega ozkega okolja, izkušenj in navad. To sociologom po Millsu omogoča sociološka imaginacija in enako bi za izumitelje mogli predpostaviti, da so morali razviti neke vrste »tehnološko imaginacijo«. Razlikujejo se po tem, da sociologi uporabljajo imaginacijo pri razumevanju odnosov med ljudmi, medtem ko jo izumitelji pri odnosih oz. povezavah med stvarmi. Prav v sodobnem času, ko odnosi med ljudmi vse bolj potekajo posredno, preko stvari in ko se ljudje s svojimi tehnološkimi pritiklinami vse bolj razvijajo v kiborge, bi moralo biti raziskovanje razmer in pogojev, v katerih nastajajo tehnološke inovacije, eno najpomembnejših področij sociološkega raziskovanja. V prispevku bomo svojo sociološko imaginacijo uporabili zlasti na področju, ki je z izumiteljstvom tesno povezano, to je globalni sistem varstva pravic intelektualne lastnine, pri čemer se bomo osredotočili predvsem na patente. Gre za sistem, ki se nam zdi tako samoumeven, da ga težko uzmemo v njegovi zgodovinskosti in stalnem razvijanju, s tem pa preredko kritično ovrednotimo.

FRANC MALI, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,
franc.mali@fdv.uni-lj.si

NARAŠČAJOČI TRENDI PRIVATIZACIJE IN KOMERCIALIZACIJE MODERNE ZNANOSTI KOT OVIRA NJENEMU RAZVOJU - PRIMER BIOGENETSKE ZNANOSTI

Živimo v svetu izredno hitrih znanstvenih sprememb. Te vodijo do izredno optimističnih pogledov na vsesplošno družbeno in ekonomsko uporabo novih znanstvenih odkritij. Pri tem neredko pozabljam, da oviro tem pričakovanjem predstavljajo družbeni mehanizmi in sistemi družbene regulacije, ki naj bi v osnovi spodbujali aplikativno usmeritev moderne znanosti. Takšen primer predstavlja pretirana patentna zaščita inovacij, ki jo v zadnjem času opazujemo na področju biogenetskih znanosti. Primer: metoda »CRISPR-Cas9« se ocenjuje kot eno najpomembnejših znanstvenih odkritij v svetu v zadnjih treh letih. Pristop odpira povsem nove razsežnosti na področju zdravljenja gensko pogojenih bolezni. Žal je ravno to področje podvrženo izredno agresivnemu uveljavljanju čim bolj striktnih uporab zaščite intelektualne lastnine (biopatenti, ekskluzivni tip licenc, itd.), dolgotrajnim (večletnim sporom) o patentnih pravicah pred prizivnimi sodišči, itd. V te spore so vedno bolj vključene tudi akademske raziskovalne skupine, kar predstavlja resno grožnjo, da se bo razvoj temeljne znanosti na tem področju upočasnil, če ne celo zastal. Avtor prispevka bo skušal skozi sociološki tip analize najbolj odmevnih primerov patentnih sporov na področju biogenetike (vključno z najnovejšimi primeri metode »CRISPR-Cas9«) odgovoriti na vprašanje, ali današnja t.i. propatentna doba biogenetike predstavlja zgolj kontinuiteto in kulminacijo več desetletij trajajočih trendov komercializacije in privatizacije znanosti in ali se dejansko že ne nahajamo na točki, ko je tudi na področju biogenetskih znanosti potrebno slediti povsem novim, odprtim in javno dostopnim inovacijskim modelom.

KREŠIMIR ŽAŽAR, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of Sociology, Zagreb
kzazar@ffzg.hr

CONVERTING SOCIOLOGICAL IMAGINATION INTO PRODUCTIVE THEORIZING

The capacity of sociological imagination is an indispensable prerequisite in locating one's position in the broader socio-historical context. However, sociological imagination alone is not sufficient to provide exhaustive comprehension of a social world. The latter mainly depends on an activity of *theorizing* as a process that may lead towards formulation of a *theory* as its final (but not necessarily only) product.

This primarily epistemological paper is anchored in an analysis of the process of theorizing: it discusses diverse types of theorizing, its fundamental elements, features and

Sponzorja:

ISBN 978-961-94302-0-0 (PDF)

9 789619 430200